

REFLEXIONER

Öfver

ENGELSKA SPRÅKET
UPPHOF OCH BILDNING

samt

FÖRHÅLLANDE

till

ANDRA EUROPEISKA TUNGOMÅL,

MED SAMTYCKE AF FILOS. FAKULTETEN

VID KEJSERL. ALEXANDERS-UNIVERSITETET

I FINLAND,

till offentlig granskning framställda,

UTI DOMKAPITLET'S STÖRRE SAMLINGSRUM

den 29 Maji 1828, p. v. t. förmidd.,

af

GUSTAF AD. AVELLAN,

HÖFRÅTTS-AUSKULTANT.

Del. I.

Till Aura.

Glad satt du, Aura! på din lugna strand,
Och såg med tjusning öfver Rosengården,
Der mången yngling ifrån skilda land,
(En älskad telning, växt ur barndomsvården,)
Sig sköna kransar af dess blommor band.

Men, ack! af Muspels söner kom en tropp,
Med svärd som blixtrade i mörka natten,
Och öfver Rosengården vildsint lopp,
Och sköllade den rika blomsterskatten,
Som skulle festligt pryda Pindens topp.

Och hvar och en af dina Sångmôr skar
En lager, till förstörda hemmets minne,
For hån, och flyende åt söder bar
Det enda räddade, med smärtadt sinne.
Urania blott än en stund blef kvar.

Ren skall på en af Ehr'nsvärd helgad kust
En Hesperidisk trågård huldt beredas,
Som Österns blida Sol vill se med lust.
Der skola blomstren för hvar våda fredas,
Och Sånggudinnorna för hvar förlust.

Der skall hvar gullfrukt knyta sig så skönt,
Af höga Maktens milda solblick fågnad,
Hvar redlig odlare bli rikt belönt
För snillets kraft, åt allt det sköna egnad,
Och hvarje ung förhoppning lagerkrönt.

Men du, som gömmer, stum, ditt hjertas sår,
O Aura! du som till din brända öcken
Ett sparsamt ljus af spridda stjernor får
Igenom horisontens dystra töcken,
Dröm nu om sälla -- evigt flydda år!

Etymology, when it is guided by judgment, and proper limits are set to it, certainly merits great attention.

MURRAY.

I bland de märkvärdigare företeelser är visserligen en nation, hvilken ifrån en mer eller mindre regelbunden sammansättning af invandrande och eröfrande folkhopar, höjt sig slutligen till en sjelfständighet och storhet, som väcker samtida nationers beundran. Sådan är den Engelska nationen, sådant hennes framskridande till makt och anseende. Hon har väl ej uppväxt oberoende, på egen grund, utan tillblandning af främmande folkslag. Men hennes egenteliga daning gömmer sig ej i dunklet af en aflägsen tid, der Historien vanligen röjer endast orediga tafflor, som äro utan betydelse för åskådaren. Sådan denna nation nu synes i sin kraft och sin höghet, har hon uppstått och vunnit fulländning, sedan Historien ren gjort anteckningar öfver händelserna och människornas handlingar. Kännedomen af hennes härkomst är ock i det hela mera säker, än kunskapen om länders befolkning i allmänhet. Man vet

att namngifva och beskrifva de folkslag, som på särskilda tider inflyttat till Brittiska öarne, och der bildat sig till denna mäktiga stat, hvars betydelse i den politiska världen i flere afseenden sjelfva Romarne saknade. Ja, England är i hög grad märkvärdigt icke blott för dess förhållande till staterna inom och utom Europa; utan ock för dess lagstiftning, för invånarnes lynne och seder, deras upptäckter i vettenskaper och konster, och för sjelfva litteraturen, som täflar med de mest bildade nationers i Europa. Allt detta väcker åskådarens aktning och beundran, i synnerhet då han ser den inre kraften för utvecklingen af all Englands ära vara denna kärlek till friheten, denna patriotism, som, utan att äga ett egentligt ord för sitt föremål, fäderneslandet *), hänförför medborgarne till de största uppoffringar, och fäster dem med hela hjertats tillgifvenhet vid den jord, hvarpå de födas, bildas och skyddas.

Att således också Engländernes språk, det objektiva vehiklet för deras andeliga skatter **), måste hafva stort intresse för hvar och en, som gör anspråk på upplysning och kunskaper, behöfver endast nämnas. Det har väl icke de gamla språk-

*) Patria (fädernesland) öfversattes vanligen på Engelska med, *native country*, *native land*. Men Engelmännerna uttrycka detta begrepp i afseende på England merendels med, *this country*, *our country*, och till starkare motsats mot andra länder, *our own country*. I sistnämnda förhållande säga de äfven, nästan som Romarne sade, *domi & belli* (*bello*), *abroad and at home*.

**) -- "Als objective Darstellung des Geistigen (aber) muss sie (die Sprache) objectiv, also äusserlich wahrnehmbar seyn" -- säger Ast: Syst. der Kunstlehre; Leipzig 1805. §. 114.

kens (Grekiskans, Latinens och Isländskans) höj-
 lighet; icke de Sydliga lefvande tungomålens (t.
 ex. Italienskans) ljulva behag. Men det utmärker
 sig deremot genom en kraftfullhet och en rike-
 dom, hvori få tungomål kunna dermed jämföras.
 Och om en stor öfvervigt af konsonanter, så-
 som! A s t påstår ^{*)}, antyder hårdhet och
 strång frihet, så är visserligen Engelska språ-
 ket ett sant uttryck af nationens lynne och tänke-
 sätt. Detta språk har mindre än något annat Eu-
 ropeiskt tungomål, fått utveckla sig sjelfständigt;
 ty af de tåta folk-invandringarna bår det omiss-
 känneliga spår. Men likt en frisk mennisko-kropp,
 har det förmågan att assimilera de mest olikarta-
 de ämnen till sin näring och tillväxt, till sin ut-
 bildning och rika fullhet. Det utgör ett aggregat
 af flere, dels döda, dels lefvande tungomål. Och
 ehuru dessas organisation egentligen icke finnes i
 Engelskan, har af deras fragmenter Englands folk
 sammansatt någonting nytt, liksom en artist af
 konst-stycken, dem han söndersplittrat, bildar en
 mosaik, hvilken ännu behagar, ehuru de gamla
 formerna äro nästan oigenkänneliga. Man ser ej
 mer de fordna konst-styckena; endast deras ämne
 har ingått i den nya skapelsen, hvars form är ny,
 och hvars organism styres af en ny ande.

Huru detta märkvärdiga språk tillkommit,
 huru det utbildat sig till sitt nuvarande skick, och
 huru det förhåller sig till åtskilliga andra tungo-
 mål i Europa, är en undersökning, som utgör fö-
 remålet för närvarande försök, hvilket nu af mig
 underställes kännares granskning. Jag vågar ej
 hoppas, att i detta ämne förete något, som starkt
 träffar deras uppmärksamhet, eller att bana en ny,
 lättare väg till Engelska språkets kännedom. Min
 enda

*) Syst. der Kunstl. §. 115.

enda önskan är, att visa språkets öden i allmänhet, att utmärka de källor, från hvilka det har sina förråd, samt att antyda några af de egenheter, som skilja det ifrån andra tungomål: genom hvilket allt detta språks grammatik torde framstå i klarare dag, än den vid första påseendet synes medgifva.

I sådant afseende är det till en början nödigt, att lemna en kort öfversigt af historien om Britanniska öarnes första befolkning, och om innevånarnes växlande öden, så vidt dessa kunnat hafva något inflytande på språkets utveckling och fullkommande.

Om, såsom den skarpsinnige Pelloutier söker bevisa *), Europa, med undantag af de länder, som blifvit besatta med Sarmater (Sauromater), fått sina inbyggare af en enda folkstam, med likhet i religion, seder och språk; om, såsom han påstår, Pelasger, Schyter, Germaner, Teutoner, Celter **), Galler, Iberer m. fl. i sjelfva verket utgjort samma nation, med de mindre betydliga skillnader, som deras utgrening till särskilda länder, ombyte af klimat, och andra omständigheter efter hand kunnat åstadkomma, öfverlemnas åt de lärde, att vidare bedömma. Så mycket är åtminstone antaget såsom visst, att Britannien först blifvit befolkadt af Celter eller Galler, hvilka från det nuvarande Frankrike och Belgien dit inkom-

*) *Histoire des Celtes*; T. I. Paris, MDCCLXX.

**) Att Teutoner och Celter varit samma folk, bestri-
der Neikter. *Dissert. De Cogn. Gentium
ex Linguis eruenda*; Ups. MDCC. Pars IV.
p. 29.

kommit. Deri instämmer med Pelloutier *) Englands förnämsta historieskrifvare Hume **), stödjande sig, likasom Pelloutier, på Julii Cæsars, Taciti m. fls auktoritet. Att äfven Irland och Scotland fått sina inbyggare af samma folkstam, derom komma flere historieskrifvare öfverens ***). Denna sak har dock, enligt Humes intygan †), ibland Scotska och Irländska antiquarier blifvit omtvistad; och Warton ††), som väl medgifver, att Britannien ursprungligen varit befolkadt från Gallien, menar att många kolonier ifrån den nordliga delen af Europa efteråt småningom planterat sig på Britannien och nästgränsande öar, och att intet folk varit mera böjdt för sådana inflyttningar, än de Skandinaviska Gótherne i deras första tider. I afseende på Scotland och Irland säger denna författare, att Scuterne, som hade eröfrat begge dessa länder, voro ett folk

*) Hist. des Celtes; T. I. p. 70 och följ.

**) History of England; London, Vol. I. 1822. p. 16.

***) Pelloutier (pp. 73, 74.) antager, att Scottarne och Irländarne varit af Celtisk härkomst. Hume (pp. 25, 26, 27, not.) talar om Scottarnes origin från Irländarne, ett folk, som från nordvestra delen af England förut gått öfver till Irland. Robertson (History of Scotland; Vol. I. Lond. 1781. p. 3.) tror äfven, att Scottarne, hvilka han i anledning af deras språk, seder och religiösa bruk anser hafva varit en koloni af Celter eller Galler, genom Irland kommit till den motsvarande stranden af Scotland.

†) Se not. pp. 25, 26, 27.

††) The History of Engl. Poetry; Vol. I. London 1774. Dissertation I.

folk ifrån Norrge. Caledonierne kallas, enligt Wartons uppgift, af många skarpsinniga antiqvairer en Skandinavisk koloni. Då namnen på personer och ställen öfver hela den delen af Scotland, som Picterne bebodde, äro af Skandinavisk härledning, skulle, efter nämde författares tanke, en förteckning på dem allena öfvertyga oss, att Picterne icke varit af Celtisk eller Brittisk härkomst. Att Norrmän befolkat Fåröarne och Orkneys-öarne, intygar också Rask *), och att de sistnämde länge förblefvo under Norskt våide, uppger Warton såsom säkert **).

Af denna historiska inledning finnes, att Britternas språk i första början var det samma, som talades af de i Gallien boende Celter ***), och att invånarnes i Scotland och Irland tungomål, ifall det i grunden var en dialekt af Celtiskan, åtminstone måste hafva genom Skandinavernas landstigningar i dessa trakter tidigt blifvit uppblandadt med Nordiska språket (Norræna tunga), som sedermera fått namn af Isländska. Men sedan

*) Vejledning til det Islandske Sprog. Kjöbenhavn, 1811. Sjette Afdeling, 3. §.

**) På anf. st.

***) I detta afseende kan man vidare rådföra Cæsar och Tacitus. "Ex his omnibus (Britannis) longe sunt humanissimi, qui Cantium incolunt, quæ regio est maritima omnis, neque multum a Gallica differunt consuetudine. J Cæs. de Bello Gall. L. V. XIV. -- "Proximi Gallis & similes sunt: seu durante originis vi; seu, procurrentibus in diversa terris, positio] cœli corporibus habitum dedit; in universum tamen æstimanti, Gallos vicinum solum occupasse, credibile est: eorum sacra deprehendas, superstitionum persuasione; *sermo haud multum diversus*," &c. Tacitus, Vita Julii Agricolaë XI.

dan Cæsars och andra Romerska härförarens vapen beredt Julius Agricola, under Vespasiani, Titi och Domitiani regeringar, våg till fullkomligt underkufvande af Britannien, och stående arméer der af Romarne tidtals underhöllos, måste väl Britternas språk hafva haft någon känning af det nya Öfvervåldet; så mycket mer, som detta Öfvervålde varade nära 400 år. Ty under den tiden lärde sig Britterne af Romarne konsten att låsa och skrifva, blefvo bekanta äfven med deras mekaniska konster *), och uppförde med sina beherrskares biträde en ofantlig mängd enskilda och publika byggnader **); under hvilket nära umgänge med Romarne flere benämningar, isynnerhet på verktyg, konster och vettenskaper naturligtvis inflöto i den Celtiska dialekt Britterna talade.

Af detta med Latinen uppblandade urspråk, har dock ganska litet ingått i den nuvarande Engelskan ***); emedan Britterna, sedan Romarne Öfver-

*) "He (Agricola) introduced laws and civility among the Britons, taught them to desire and raise all the conveniences of life, reconciled them to the Roman language and manners, instructed them in letters and science, and employed every expedient to render those chains, which he had forged, both easy and agreeable to them." Hume p. 23. Jemf. Robertson's Hist. of Scotl. b. c.

**) "The Britons, under the Roman dominion, had made such advances towards arts and civil manners, that they had built twenty-eight considerable cities into their province, besides a great number of villages and country seats. Hume p. 41.

**) "Though the Britains or Welsh were the first possessors of this island, whose names are recorded,

öfverlemnadt dem åt deras öde, af öns nya eröfrare dels blefvo nedgjorda, dels fördrifna till de ofruktbara trakterne af Cornwall och Wales, och endast få, enligt den antagna meningen, qvarblefvo såsom slafvar hos segervinnarne, de der införde sitt språk och sina seder *).

Dessa inträngande eröfrare voro Angler, Saxer och Juter, hvilka tillförene hade utbredt sig ifrån de norra delarne af Tyskland och Cimbriska halfön, samt bemäktigat sig hela sjökusten från Rhens mynning ända till Jutland **). Under deras inbrott på Brittanniska ön benämndes de ömsom Angler och ömsom Saxer, tills dessa namn sammansmälte till ett enda, Angelsaxer. Deras språk, Angelsaxiskan, som egentligen i England, under Heptarchien och strax derefter fick sin rätta form ***),
är

and are therefore in civil history always considered as the predecessors of the present inhabitants; yet the deduction of the English language, from the earliest times of which we have any knowlege to its present state, requires no mention of them: for we have so few words, which can, with any probability, be referred to British roots, that we justly regard the Saxons and Welsh, as nations totally distinct." H. J. Todd; Add. to the Hist. of Engl. Language by Dr Johnson; uti den sistnämndes Preface to the Dictionary of the Engl. Language. Vol. I. 1818. Sect. I. p. XXVII.

*) Hume p. 41. Jmf. p. 203.

**) Hume p. 32. -- Jmf. R. K. Rask; Angelsaksisk Sproglære. Stockh. 1817. s. 2.

***) "Men for at komme tilbage til Angelsaksisken, da har den formodentlig fra første Færd været en raa Blanding af Saksernes, Anglernes, Frisernes og Jydernes Sprogarter; men vi kjende den ikke i dette Tidsrum, den sammensmeltede ogsaa snart, til et eget

är det som ligger till grund för Engelska språket. Det hör till den nordiska principen i Engelskan, och är, enligt Rasks intygan *), för sin rika litteratur, af alla de gamla Germaniska språkdialekterna, så vål till sin sammansättning, som till sitt ord-förråd det lättaste att känna. Dess grammatik företer i språkdelarnas åndelser en höjlighet, som gått förlorad i Engelskan, der endast en hop Angelsaxiska ord qvarstå, stympade, sammandragna, eller på annat sätt förändrade.

Det Angelsaxiska språket skiljes af Warton **), efter tre särskilta epoker, i tre dialekter. Den första, som nyttjades af Saxerne, ifrån deras infall i England, tills Danskarne började oroa dess kuster, för en tidrymd af 550 år; på hvilken dialekt, kallad den Brittiskt-Saxiska, endast ett litet metriskt fragment finnes qvar. Den andra, benämd den Danskt-Saxiska, som var rådande ifrån Danskarnes till Norrmännens inbrott, och af hvilken flere betydliga prof, både på vers och prosa, äro bevarade, begagnades under Angelsaxiska litteraturens skönaste period ***). Den tredje, som Warton vill kalla den Norrmanniskt-Saxiska, fortfar att talas och skrivas ungefär till

Hen-

Sprog, eftersom disse Stammer vare saa nær beslægtede, da de havde befæstet sig i Besiddelsen af Engelland, og forenet sig til et eget folk." Rask; Angels. Sprogl. s. 34.

*) Angels. Sprogl. s. 2.

**) The Hist. of Engl. Poetry; Vol. I. Sect. I. p. 1. och följ.

***) Eller rättare, under denna period infaller hela Angelsaxiska litteraturen. Se Rask; Angels. Sprogl. s. 131.

Henric II:s regering. I denna historiska indelning af Angelsaxiska språkets skiltten instämmer till det mesta Murray *), som förklarar, att Danskarne under sitt korta vålde utan tvifvel förorsakade någon förändring i deras språk, hvilka de hade underkufvat; men att denna förändring icke kan hafva varit betydlig, då Danska och Saxiska språken härleda sig från en och samma källa, Góthiskan. Rask åter **), som uppger Hickes's indelning af Angelsaxiskan ungefär lika med Wartons ofvan anförda, gillar ej, att den försträmde kallar de olika perioderna i språkets historie dialekter ***). Derjemte utesluter Rask †) den tredje perioden alldeles ifrån Angelsaxiskans historie; emedan den, enligt hans tanke, inträffade då detta språk upplöstes och omdanades till Engelska.

För mitt ändamål kunna namnen på de graduella språkförändringarne vara likgiltiga, äfvensom det för mig är af mindre betydighet, om det tungomål, som under tredje perioden började bli rådande i England, får anses för Angelsaxiska, eller icke. Hufvudsaken är, att det var under denna period, som Engelska språket egentligen uppkom. Det var då, som den Söderländska

*) English Grammar; Vol. I. York 1824, pp. 208, 209.

**) Angels. Sprogl. ss. 130, 131. §. 2.

***) "Vel inddeler Hickes. Angels. i tre Dialekter, den første til de Danskes Indfald i England (337 Aar), den anden til Normannernes Erobring af Landet (274 Aar), den tredje til Henrik 2. Men det falder let i Øjnene at dette er Tidsrum i Sprogets Historie ikke Sprogarter." På sist anf. st.

†) Ders. st.

ska principen, Latin, uppblandad och förderfvad af Frankiska, förnåmligast inrymdes i Engelskan. Det var sålunda, som i början, innan det sistnämnda språket hann stadga sig, hela Angelsaxiska tungomålet blief ett kaos, öfversvämmadt med främmande ord af Teutonsk, Gallisk och Latinsk härkomst. Dock hade, för att anföra Wartons ord *), redan före Wilhelm Eröfrarens ankomst Saxiska språket begynt att falla i förakt, och Fransyskan eller Frankiskan att intaga dess rum. År 652 var det ett allmänt bruk hos Angelsaxerne, att skicka ungdomen till klostren i Frankrike, för att uppfostras: och icke allenast Fransmännens språk, utan ock deras seder ansågos för den högsta fullkomlighet i hyfsning. Under Edvard Bekännarens regering **) var tilloppet af Norrmän till Engelska hofvet så stort, att begäret att efterapa Franska seder blef nästan allmänt: och jemväl den lägre klassen sträfvade att låra Frankiska idiomet. Det var icke något svårt företag för de Norrmanska beherrskarne att bannlysa ett språk, för hvilket invånarne voro nog narraktiga att begynna skåmmas. De nya eröfrarne påbjödo, att lagarne skulle skipas på Fransyska. Många kloster-bref omskrefs på Latin af Saxiska munkarne, till säkerhet för de besittningar de hade, emedan Norrmännen uppenbarade så stort förakt för Saxiska tungomålet. Till och med barn i skolan förbjödos att läsa på sitt modersmål, och undervisades i Norrmanska språket allena. Det var dessutom en vanlig och i sanning ganska naturlig plågsed hos afskrifvarne af Saxiska böcker, att byta ut den Saxiska orthografien emot den Norrmanska, och att, i stället
för

*) Hist. of Engl. Poetry, på anf. st.

**) Jmf. Hume s. 169.

för Saxiskan i originalet, nyttja Norrmanska ord och talesätt. Emellertid talades troligen ännu Saxiskan på landsbygden *), ehuru icke utan uppblandning med Fransyska: hvaremot hofspråket var Fransyska, kanske med några spår af Saxiskan. Men de andelige under Henrik d. 2:s regering, skickade alltjemt sina barn till Frankrike, att de icke skulle ådraga sig ovanor af råhet i sitt tal, hvilket icke hade kunnat undvikas vid uppfostran i England. Vid samma tid, eller rättare förut, blefvo de studerande vid Englands universiteter befallte att tala Fransyska och Latin, af hvilka den senare var mycket vanställd genom Norrmånnen. Alla Norrmanska räkenskaper voro på Latin o. s. v. Men då Baronernes anseende aftog, och då menigheten, hvaraf största delen härstammade från Engelska förfäder, fick öfverhanden, vann småningom Englands nationalspråk fäste: tills sluteligen menighetens intresse hade sådan framgång hos Edward d. 3. att det genom en parlaments-akt förordnades, att alla rättegångar skulle hållas på Engelska; ehuru samma påbud, i verklig Norrmannisk anda, stadgade, att protokollerna öfver dessa rättegångar skulle föras på Latin. Dock återställde denna förändring hvarken Saxiska alfabetet eller språket. Den undanröjdade ett tecken af undergifvenhet och missgunst, och bidrog i visst afseende till att förekomma, det Fransyska nyheter vidare skulle införas i det då brukliga tungomålet, hvilket ännu förblef i ett tvetydigt tillstånd, emedan det innehöll en åsenlig blandning af främmande fraser. Emellertid uppkom detta förderf i Saxiskan icke

*) Häri instämmer Dr Johnson (Hist. of the Engl. Language p. XLVII) -- "the Norman tongue was not familiar to the great body of the English people." Jmf. Mr Todd's Appendix p. CXXXIII.

icke blott derigenom, att i anseende till den nya förbindelsen med Norrmännen, tilltråde lemnades i språket för nya ord, utan ock derigenom, att dess egna former och ändelser undergingo förändringar, som ej kunna utrönas eller förklaras *).

Af detta utdrag ur Warton's History of English Poetry kan man dömma, huru Engelska språket småningom antagit det skick **), hvori det nu visar sig såsom ett af de rikaste tungomål i världen. Att Latinen genom dess bruk vid Gudstjensten skulle än mera inmänga sig i den uppblandade Angelsaxiskan, och att det sistnämnda språket, då det efter hand utbildade sig till Engelska, hvartill en början röjdes omkring år 1150 ***), eller enligt Rask †) år 1100, kunde immerfort emottaga till sitt riktande bidrag af flere tungomål, faller hvar och en lätt i ögonen. Just den omständigheten, att det redan förut under förbistringen hade införlifvat flere ord med sin massa, och förändrat dem efter sin natur och anda, gaf anledning åt lärda, poeter, konstnärer, statsmän och den bildade folk-klassen i allmänhet, att öka förrådet mer och mer, ej blott ifrån Grekiska och Romerska, utan äfven ifrån Spanska, Fransyska, Italienska och Tyska källor. Sådant gjorde språkets brokighet alldeles icke mera afstickande; utan de nya orden blefvo genast bekanta genom sina förut invandrade syskon. Den obestämmdhet i nyare Engelskans slutformer, och den

*) Jmf. Mr Todd; Add. to the Hist. of the Engl. Language by Dr Johnson pp. Xli, Xlii Xlii.

**) Hårom kan vidare ses Hume p. 261.

***) Mr Todd's Additions l. c.

†) Angels. Sprogl. sid. 35.

den nästan totala oböjlighet, som der utmärker vissa talets delar, frikallade också dem, som riktade detta tungomål, från besväret, att alltid, ens till utseendet, omskapa de införda främlingarna. Ty likasom ibland ett folk, hvilket icke äger någon egen national-drågt, men nyttjar utan åtskillnad flere folkslags kostumer, en utländning svårligen kan skiljas från landets infödingar; så blef naturligtvis hvart nytt med Engelska språket införlifvadt ord, hvart nytt talesätt, som af snillet vågades, eller af vårdslösheten obetänksamt uttalades, antingen de voro tagna på inhemsk, eller utländsk grund, språkets rättmätiga egendom, och ansågos snart af den icke forskande för gamla bekanta. De hårda strider särskilda folk fordöm kämpade om herraväldet öfver England, hafva tystnat: dessas afkomlingar lefva nu tillsammans i endrågt under sträfvan till ett gemensamt mål; och de skilda elementerna i deras språk sluta sig äfven fredligt ihop till enhet och harmoni. Denna försoning är dock icke dödens, hvilken utan åtskillnad lägger gammal och ung, fiende och vän vid hvarandras sida. Men likasom hos den nation, af hvars lynne, seder och vettenskapliga kultur dess språk är ett troget uttryck, röjer sig i detta språk ett friskt organiskt lif. Hvad i tal och skrift efter hand såsom föråldradt försvinner, ersättes ännu dagligen med nya former, hvilka likt de särskilda folk-generationerna framstå i fortfarande ungdom och kraft. Lärdomen och snillet använda dem till byggnaden af odödliga verk; belevnheten och qvickheten låta dem uppflyga i träffande infall för dagen; illviljan och menniskohatet, som missbruka allt, få i dem nya medel till sarkasmer emot oskulden och förtjensten.

För att nu skrida till närmare utredning af de elementer, som ingått i den nuvarande Engelskan,

skan, måste först anmärkas, hvad som redan of-
 vanföre på visst sätt blifvit antydt, att dessa ele-
 menter hufvudsakligen äro tvemme, ett Nordiskt
 och ett Söderländskt. Med det nordiska elemen-
 tet menar jag hvad språkforskare kalla Gøthiska
 eller Teutonska, och som ej blott innefattar de
 Germaniska, utan ock de Skandinaviska tungomå-
 len *). Det söderländska språkelementet åter är
 egentligen Latinen, jemte Fransyskan, Italienskan
 och deras sykon, så vidt dessa tungomål alstrats
 af det Romerska språket. Grekiskan, som äfven
 lemnat bidrag till Engelska språkets byggnad, kan
 helst räknas till det söderländska elementet; eme-
 dan den förnåmligast i Latinsk form inkommit i
 Engelskan, och de ord, som för Gøthiskan och
 Grekiskan äro gemensamma, hellre ifrån den för-
 ra genom Thracien hafva öfvergått i den sedna-
 re, än tvertom **).

Af de Gøthiska dialekterna är Angelsaxiskan
 egentligen Engelskans stammöder; hvilket kan
 slutas ej allenast af det, som redan blifvit nämnt
 angä-

*) Hickes indelar Gøthiskan i tre hufvuddialekter,
 Angelsaxiskan, Frankiskan och Cimbriskan. Från
 Angelsaxiskan härleder han Holländskan, Frisiskan
 och Engelskan; från Frankiskan, Tyskan; och Cim-
 briskan underdelar han i Isländska, Norska, Sven-
 ska och Danska. Se Dr Johnson; Hist. of the
 Engl. Language p. XXIII. -- Rask (Angels.
 Sprogl. s. 32.) framställer Isländskan (Norræna
 tunga) såsom stammöder för de nyare Skandinaviska
 språken, Svenska, Norska, Danska. De gamla Ger-
 maniska tungomålen, hvilka jemte de Skandinaviska
 af honom räknas till Gøthiskan, indelar han i två
 klasser. Den ena innefattar Mösogøthiskan, Alleman-
 niskan och Frankiskan; den andra Angelsaxiskan,
 Frisiskan och Neder-Rhenskan.

**) Pelloutier, Hist. des Celtes p. 140.

angående Angelsaxernas inbrott i England, utan ock af de Angels. ord, som öfverallt finnas i den nyare Engelskan. Af dessa vill jag anföra, jemte motsvarande Engelska, följande:

Eng. *a*, *an*, Angels. *an*, *en*; E. *among*, A. *gemang*, ibland; E. *aught*, A. *áht*; E. *between*, *betwixt*, A. *betvynan*, *betvux* el. *betveox*, emellan; E. *to beat*, partic. *beat* el. *beaten*, A. *beá-tan*, part. *beót* el. *beáten* (Isl. *bautinn*), slå, slagen; E. *beyond*, A. *geond*, utöfver; E. *brain*, A. *brægen*, hjerna; E. *bird*, A. *bridd*, fågel; E. *but*, A. *butan*, utom; E. *beneath*, A. *beneopan*, under (prep.); E. *body*, A. *bodig*, kropp; E. *to crow*, A. *crávan*, gala; E. *to clean*, A. *clænsian*, rena; E. *to do*, A. *dón*, göra; E. *to dread*, A. *ondrædan*, frukta; E. *to dry*, A. *adrtgan*, torrka; E. *fennel*, A. *finol*, fenkol; E. *to greet*, A. *grétan*, helsa; E. *to grind*, A. *grindan*, mala; E. *he*, *his*, *him*, A. Nom. *he*, Gen. *his*, Dat. *him*, Acc. *hine*, han m. m. E. *hir*, A. *hire*, hennes; E. *heaven*, A. *heofon* el. *hiofon*, himmel; E. *hunt*, A. *huntad* el. *huntnad*, jagt; E. *into*, A. *into*, uti; E. *late*, A. *læt* el. *late*, sen (adj); E. *to love*, A. *lufian*, älska; *to mourn*, A. *murnan*, sörja; E. *never*, A. *næfre*, aldrig; E. *neither*, A. *náder*, hvarken; E. *no*, *no-where*, A. *ná*, *ná-hvær*, nej, ingenstädes; E. *other*, A. *oðre* (Isl. *aðrir* el. *adrir*), annan; E. *our*, A. *úre*, vår; E. *to quake*, A. *cvácian*, darra; E. *to sleep*, A. *slápan*, sofva; E. *to slide*, A. *slídan*, slinta; E. *sooth*, A. *soð*, sann; E. *strong*, A. *strang*, stark; E. *swift*, A. *swift*, snabb; E. *to sweep*, A. *svápan*, sopa; E. *to teach*, A. *tæcan*, lära; E. *though*, A. *deah*, ehuru; E. *to-ward(s)*, A. *tóveard*, emot; E. *weed*, A. *veód*, ogräs; E. *to weep*, A. *vépan* (Isl. *æpa*), gråta; E. *well*,

E. well, *A. vyll*, *källa*; *E. whether*, *A. hvæðer*, antingen, om; *E. witch*, *A. vice*, hexa; *E. worship*, *A. veorðscepe*, dyrkan; *E. ye*, *you*, *A. ge*, *geov* el. *eov*.

Men i Engelska språket förekomma ock ganska många ord, som igenfinnas i Tyskan, Holändskan, samt Isländskan och dess döttrar. Sådant förklaras derigenom, att dessa tungomål alla hört till samma stora språk-familj som Angelsaxiskan, och måste således hafva större eller mindre likhet, ej blott med detta språk, utan äfven med dess dotter Engelskan. Hvad likheten med de Skandinaviska tungomålen beträffar, åger den en ny orsak deri, att Danskarne, sedan Angelsaxerne ren länge haft herraväldet öfver England, oroade dess kuster, och intogo deraf en stor sträcka, hvilken de en tid beherrskade. Då talades ännu samma språk öfver hela Skandinavien, nemligen Nordiska språket, hvilket sedermera fick en tillflyktsort på Island *). Rask påstår vål **), att Danskarnes hårtåg i England icke hade något synnerligt inflytande på Angelsaxernas tungomål, utan att detta hellre verkade tillbaka på det Nordiska språket, som sedan småningom förändrade sig till Danska, Norska och Svenska. Men med all vördnad för Rasks djupa språk-kunskap, måste man dock tro, att ehuru verkan af Danskarnas tungomål icke genast röjde sig i Engländarnes skrifter, måste samma tungomål hafva åstadkommit i talet betydligare förändringar, hvilka

B slu-

*) Rask; *Vejl. til det Isl. Sprog* ss. VII, VIII i not. och ss. 237, 238.

**) *Angels. Sprogl*, (tr. 1817) s. 34, 35.

sluteligén äfven insmôgo sig i skrift *). Huru skulle eljest i den nuvarande Engelskan förekomma en så stor mängd ord, hvilka vid den jemförelse, som nedanföre skall göras, finnas mera närma sig till Isländskan, Danskan och Svenskan, än till Tyskan, Angelsaxiskans egenteliga frändspråk? För likheten emellan de Skandinaviska språken och Engelskan kan ännu ett skäl hämtas ifrån Nordboernas tidigare invandringar isynnerhet till Scotland och Irland, hvarom förut blifvit nämndt. Vid dessa invandringar, och uti de krig, som ofta af dem hårrörde, åtföljdes de inflyttande, såsom Warton **) tror, af skalder, hvilka den tiden hörde till nordiska regenters och hårförarens hofstat. Ja, äfven utom sådana expeditioner måste, enligt samma författarés mening, Skandinaviska sångare hafva varit väl kända på Britanniska öarne. De gjorde resor af nyfikenhet eller i hopp om belöningar, till de öar eller kuster, som lågo inom kretsen af deras kannedom. Sålunda väckte de för sig ett eget intresse, gjorde sitt yrke populärt, utbredde sin konst, och satte

*) Äfven Rask tyckes hafva tilförene varit af denna tanke, då han (Vejl. til det Isl. Sprog (tr. 1811.) s. XXII.) yttrar sig: "Naar det altsaa andre Steder synes at Angelsaksisk ogsaa regnes for Nordisk, da skal dette enten forstaaes om begge Sprogs unægtelig meget store Lighed, eller saaledes at man i Engelland foruden Angelsaksisk ogsaa forstod och talte Islandsk, hvilket heller ikke vel lad sig tænke anderledes, efter at Nordmænd og Danskere en lang Række af Aar hafde oversvømmet Landet, besat hele Landskaber, og til sidst flere nordiske Fyrster og Konger behersket store Stykker eller hele Riget."

**) Hist. of Engl. Poetry. Diss. I.

satte sina dikter i omlopp uti främmande länder. Också skola åtskilliga Isländska oder ännu finnas kvar, hvilka sjöngos af de nordiska skalderna inför Konungarne af England och Irland, och för hvilka de erhöillo anseuiga skänker. Af allt detta kan man med Warton sluta, att Skandinaviska språket blifvit bekant på Brittiska öarne medelst skaldernas sånger, äfvensom att detta språks kånedom der var ett medel till att lätta poeter-
nas tillträde.

Af denna större gemenskap emellan Skandina-
vians folk och inbyggarna på Britannien och Ir-
land härrör det åtminstone till en del, att i Scot-
ska dialekten finnas nordiska språken liknande
ord, som alldeles icke förekomma i Engelskan,
eller der hafva ett mera skildt ljud. Till prof
vill jag anföra några sådana, tagna ur Mother-
by's Pocket Dictionary of the Scottish
Idiom.

At, Sv. att, Eng. *that*; *arr*, Sv. årr, E.
scar; *aye*, Isl. æ (l. aj), Westg. L. å, Jutl. e,
Sv. alltid, E. *ever*; *big*, Sv. bygga, E. *to*
build; *bigger*, Sv. byggare, E. *builder*; *big-*
gin, Sv. byggnad, E. *building*; *bing*, Sv. bin-
ga, E. *heap*; *blae*, Sv. svartblå, E. *livid*;
blaeberries, Sv. blåbår, E. *bilberries*; *blaidries*,
Sv. pladder, E. *foolish talk*; *brander*, Sv. liks.
brännare, E. *gridiron*; *bug* el. *buggen*, Sv.
byggd, E. *built*; *cleck*, Sv. kläcka, E. *to*
breed; *clinch*, Sv. fam. klinka, E. *to halt*;
clippy, Sv. fam. klipsk, el. kripsk, E. *im-*
pertinent; *douff*, Sv. dof, E. *dull*; *earn*,
Sv. örn, E. *eagle*; *elding*, likt Sv. eld,
bränsle, E. *fuel*; *fa*, Sv. få, E. *to acquire*;
gowk, Sv. gök, E. *cuckoo*; *Gude*, Sv. Gud,
E.

E. God; *hoast*, Sv. *hosta*, *E. cough*; *ill-willy*, Sv. *illvillig*, *E. ill-natured*; *ken*, Sv. *känna*, *E. to know*; *kirn-milk*, Sv. *kärnmjölk*, *E. butter-milk*; *langsone*, Sv. *fam. långsam*, *E. tedious*; *langsyne*, Sv. *långesen*, *E. long ago*; *lapper-milk*, Sv. *löpnað mjölk*, *E. curdled milk*; *lends*, FornSv. *länder*, *E. loins*; *lift*, Sv. *luft*, *E. sky*; *lig*, Sv. *ligga*, *E. to lie*; *meickle* el. *muckle*, Isl. *mikill*, *E. great*, *much*; *mirk* el. *mark*, Sv. *mörk*, *E. dark*; *oam*, Sv. *ånga*, *E. steam*; *peep*, Sv. *pipa*, *E. to chirp*; *queyne* el. *quean* Sv. (ung) *qvinna*, *E. young woman*; *rottan* el. *rotten*, Sv. *råtta*, *E. rat*; *sirple*, Sv. *sörpla*, *E. to drink sipingly*; *sithen*, Sv. *sedan*, *E. then*; *slashy*, Sv. *slaskig*, *E. wet*; *smit*, Sv. *smitta*, *E. to infect*; *speer*, Sv. *spörja*, *E. to ask*; *splitt-new*, Sv. *splitt-ny* el. *spritt-ny*, *E. quite new*; *stot*, Sv. *stut*, *E. yong bull*; *strae-death*, Sv. *strådöd*, *E. death in bed*; *taupie*, Sv. *fam. tåpa*, *E. thoughtless woman*; *thig*, Sv. *tigga*, *E. to beg*; *thiggarr*, Sv. *tiggare*, *E. beggar*; *trou* el. *trow*, Sv. *tro*, *E. to believe*, *to trust*; *yule*, Sv. *Jul*, *E. christmas*.

Dock torde af de uppräknade orden icke alla hafva inkommit i Scotskan ifrån nordiska sidan; ty somliga kunna likaså väl härledas ifrån Angelsaxiskan eller andra Germaniska språk, ehuru de, jemte flere Angelsaxiska språk-elementer, i Engelskan gått förlorade. Åtminstone hafva några af dem slågtingar i Angelsaxiskan och Tyskan; t. ex. *bairn*, A. *beärn*; *lig*, A. *licgan*; *ken*, T. *kenuen*; *lends*, T. *Lenden*; *lift*, T. *Luft*, o. s. v.

För att nu komma tillbaka till Engelskan och dess frändskap med Nordens språk i afseende på ord-

ordljöd, må här först jemföras några Engelska ord med Isländska.

Eng. *Allodial*, af Isl. *all* och *od* (egendom), skattfri; *arrow* I. *arf*, pil; *bane*, I. *bane*, död; *to beray*, af I. *hrä* (as), orena; *brow*, I. *brá*, panna; *cooper*, af I. *kuppa*, *koppr* (kopp), tunnbindare; *to cox* el. *coax*, I. *kuska* *) (locka), smickra; *to deck*, af I. *þekr* (täck), pryda; *dog*, I. *doggr*, hund; *dogger*, I. *dugga*, fiskarbåt; *to droop*, I. *driupa* (sörja), aftyna, sörja; *to dwell*, af I. *dvöl* (dröjsmål), dröja; *earl*, I. *earl*, jarl; *early*, I. *árla*, tidigt; *eddy*, I. *ida*, vattenhvirvel; *fair*, I. *fagur*, vacker; *fee*, I. *fé* (FornSv. *fä*, egendom), lånegods; *gale*, I. *giöla*, *gola*, frisk vind; *to glide*, I. *hlida*, skrida; *glove*, I. *glofe*, handske; *goggle eye*, af I. *gagr* (utstående), utstående öga; *Gospel*, I. *gudsspiall*, evangelium; *gore*, I. *geir*, kil; *gullet*, af I. *gull* (sqvalpadt vatten), liten bäck; *to hap* el. *happen*, I. *hepnast* (lyckas), hända; *happy*, I. *heppinn*, lycklig; *hilt*, I. *hiallt*, fäste på värja; *hone*, I. *hein*, brynsten; *hoiden*, I. *heide*, bondtös; *horse*, I. *hross* **) (Sv. prov. *hors*), häst; *jar*, I. *gaur*, kif; *leave*, I. *leyfi*, lof; *leod* (förräldr.), I. *liod*, folk; *lob*, I. *lubbe*, bondlurk; *lord*, I. *lavarður* ***), herre, husbonde; *murrey*, af I. *morandr* (mörklett), mörkbrun färg; *not*, af I. *ne* (nek. part.) och *eitt* (neutr. af *einn*), (Holl. *niet*), icke; *Nicka*, I. *Nýkur*, Necken; *orchard*, I. *jurtagard*, trågård; *to peal*, I. *bella*, klinga, ljuda; *poke*, I. *poke*, påse; *to pop* (in), I. *bompa*,

*) West. G. L. Thing. B. II. 6.

**) Hyrsä (sto) W. G. L. Thiuf. B. II. 17.

***) W. G. L. Rätt. B. II. 13.

på, pompa, stöta in; *to pose*, I. *pussa*, bry; *quoth*, Imperf. af I. *qveda* *), sade; *rath*, I. *hradr*, tidig, brådmogen, *rill*, I. *ryll*, liten bäck; *sallow*, I. *sölur*, gulblek; *scoff*, I. *skop*, speord; *scut*, I. *skott*, svans (kort, stubbad); *to shail*, I. *skaga*, ragla; *spoon*, I. *spánn* el. *spónn*, sked; *some*, I. *sumr*, *sum*, *sumt*, somliga; *swain*, I. *sveinn*, herde; *techy*, af I. *þykjast* (bli retad), snarsticken; *thick*, I. *þyckr*, diger, tjock; *tool*, I. *töl*, *tol*, verktyg; *to totter*, I. *títtra*, darra; *toys*, I. *ty* (D. *Töj*), leksaker, nipper; *trash*, I. *tris*, *tros*, lappri; *to wabble*, I. *hvappast* (drifvas af och an), svigta; *wanton*, I. *fantr*, själsvåldig, yr; *to welter*, I. *válta* (våltra), våltrasig **).

Dal-

*) W. G. L. Kyrk. B. fl. 7. §. 5.

**) De flesta här införda ord äro, jemte etymologisk hänvisning på Isländskan, tagna ur Serenii Engl. and Swed. Dictionary 2. Edit. MDCCLVII. Men då Serenius, enligt Rask (Angels. Sprögl. s. 3.), haft ganska ringa kunskap i de gamla Göthiska språken, och således i afseende på sina uppgifter är opålitlig, kunna misstag om de Isländska ordens rättskrifning (hvilken dessutom är ganska vacklande och osäker), eller om deras sanna betydelse, äfven i min jemförelse hafva insmygt sig. För dessa misstag hoppas jag få mycket hellre vinna den ånådan ursäkt, som ändamålet med denna jemförelse i alla fall icke är förloradt. Då för öfrigt flere Isländska ord i Angelsaxiskan och dess närmaste frändspråk hafva förvanter, så bör det ej förefalla någon sällsamt, att en del af ofvanstående Engelska ord äga så mycken likhet äfven med Angelsaxiska, att det blefve en fåfång möda att söka bestämma för hvart ord särskilt, om det inkommit i språket genom Angelsaxerna, eller de till England inflyttade Skandinaver. Sådana äro E. *earl*, Angels. *eorl*; E. *fair*, A. *fæger*; E. *to glide*, A. *glidan*; E. *horse* A. *hors* (T. Ross);

Dalskan, som, enligt Rasks mening *), är den renaste dialekt af gamla Nordiska språket, på fasta landet, har ock i vissa afseenden med Engelskan en likhet, som förvånar. Oberäk- nadt åtskilliga Dalska ord, hvilka återfinnas i Englands tungomål, närmar sig uttalet af vissa bokstäfver i Dalskan märkeligen till de ljud, som äro egna i Engelskan och Scotskan. Så ut- talas *g* framför *i*, *y*, *ä*, som *dj*, hvilket ock är fallet i Engelskan, då man anser *e* uti sistnämde tungomål svara emot *ä* uti Dalskan. T. ex. *gië- ta* (gissa), *gyëla* (vagga v.), *gärå* (göra) låsas *djëta*, *djyëla*, *djårå*. Bokstafven *i* uti Sven- skan går öfver till *ai* i Dalskan, såsom samma bokstaf uttalas i de nordligare delarne af Eng- land. Och liksom i Engelska ord *l* vanligen är stumt framför *k* och *m* (Eng. *folk*, *calm* läs fåk, kam), afgår äfven *l* under dylikt förhållande i Dalskan, t. ex. *fok*, *måm* (Sv. folk, malm). Märkligt är det jemväl, att kons. *v* uti Dalskan har just samma medelljud emellan Svenskt *v* och Fransyskt *ou*, som det dubbla *w* uti Engelskan. Ibland Dalska ord må för öfrigt nämnas följande: *Ais*, E. *ice*, is; *diëla*, E. *to deal* (Fornsv. dela), tråta; *gäpn*, Scots. *gowpen*, göppen, handfull; *mai* (pron. fem.) E. *my*, min; *micklär*, Sc. *meickle*, många; *vid*, E. *we* (med samma ut- tal af *w*), vi; *vindåga*, E. *window*, fönster; *o- därvais*, E. *otherwise*, annorlunda; *ätt*, E. *at*, till **).

När

E. *leave*, A. *leáfe*; E. *quoth*, A. *cvæd* (Imperf. af *cvæpan*) m. fl.

*) Vejl. til det Isl. Sprog s. VII. i noten.

*) Härvid får jag åberopa Consp. Lexici Dalekarli- ci, Præs. E. M. Fant, Edit. O. U. Arborelio,

När nu Engelskan har med Isländskan och Dalskan så mycken likhet, borde redan deraf, utan vidare bevis, kunna slutas, att Svenskan, Norskan och Danskan, som uppväxt af det förstnämnda språket, äfven i flere delar måste närma sig till Engelskan. Dock bifogas här, jemte liktydiga Engelska ord, förnåmligast ur Svenskan sådana, som tala för denna sanning:

Eng. *Abide*, Sv. bida; *ale*, Sv. öl; *answer*, Sv. svar; *awn*, Sv. agn; *back*, Sv. bak (rygg); *to bang*, Dansk. banke; *bare*, Sv. bar (naken); *board*, Sv. bord; *to bode*, Sv. båda (förebåda); *boon*, Sv. bön; *braid*, Sv. bräm; *brink*, Sv. brink; *bubble*, Sv. bubbla; *buck*, Sv. byke; *bud* (knopp), Sv. brodd; *cag*, Sv. kage; *to call*, Sv. kalla; *cast*, Sv. kast; *to chill*, Sv. kyla; *to cleave*, Sv. klyfva; *to clip*, Sv. klippa (afklippa); *cold*, D. kold; *to deem*, Sv. dömma; *doom*, Sv. dom; *down*, Sv. dun; *to dub*, Sv. dubba; *else*, Sv. eljest; *errand*, Sv. ärende; *to feed*, Sv. fôda (nåra); *first*, Sv. först; *fog*, D. Fog; *ford* (vad), Norsk. fiord (fjärd); *glad*, Sv. glad; *glib*, Sv. klibbig; *to guess*, Sv. gissa; *hansel*, Sv. handsöl; *to harrow*, Sv. harfva; *haste*, Sv. hast; *health*, Sv. helsa; *heal*, Sv. håll; *to hit*, Sv. hitta; *jacket*, Sv. jacka; *kid*, Sv. kid (killing); *knife*, Sv. knif; *to knit*, Sv. knyta; *law*, Sv. lag; *leg*, Sv. lägg (ben); *to lift*, Sv. lyfta; *low*, Sv. låg; *mare*, Sv. mår; *to meet*, Sv. möta; *mellow*, Sv. mjäll; *mistake*, Sv. miss-

Ups. MDCCCXIII. Med uppgiftera i denna Dissert. har jag haft tillfälle att jemföra uttalet hos qvinnor från Dalarne. -- Om Dalskans likhet med Engelskan se dessutom Preface to the Engl. Dict. by Jac. Serenius pp. 2, 3.

misstaga; *monger*, Sv. månglare; *to nab*, Sv. nappa; *nib*, Sv. nåbb; *oar*, Sv. åre; *overflow*, Sv. öfverflöd; *quick*, FornSv. qvick (levande); *raffle*, Sv. raffel; *to rip (up)*, Sv. rispa opp; *root*, Sv. rot; *rope*, Sv. rep; *rotten*, Sv. ruten; *to scrape*, Sv. skrapa; *seed*, Sv. såd; *to sew*, Sv. sy; *so shake*, Sv. skaka; *sick*, Sv. sjuk; *skin*, Sv. skinn; *skirt*, Sv. skörte; *sky*, Sv. sky; *snare*, Sv. snara; *sooty*, Sv. sotig; *to spill*, Sv. spilla; *stack*, Sv. (hå)stack; *stake*, Sv. stake; *to steep*, Sv. stöpa; *to stoop*, Sv. stupa; *stork*, Sv. stork; *thread*, Sv. tråd; *to wet*, Sv. våta; *whelp*, Sv. hvalp; *who*, Sv. ho; *wing*, Sv. vinge; *wrong*, Sv. vrång.

Många ord, som i Svenskan äro låga, och endast nyttjas i dagligt tal, hafva i Engelskan motsvarande, som äro så godkända, att de jemväl förekomma i skrift. T. ex. *bestå* (skänka), E. *to bestow*, *dangla* (gå ostadigt), E. *to dangle*; *daska på* (slå), E. *to dash*; *grabbla*, E. *to grabble*; *huttla*, E. *to huddle*; *muttra* (mumla), E. *to mutter*; *nojs* (buller med skämt), E. *noise*; *puffar* (af tobaksrök), E. *puffs* (of tobacco smoke); *rappa* (slå), E. *to rap*; *ruinster* (stöka omkring), E. *to rummage*; *rånna* (springa), E. *to run*; *skumpa* (hoppa), E. *to scamper*; *skolkas*, E. *to scolk*; *smocka* (ge smållkys), E. *to smack*; *trut* E. *throat*.

Mindre stort, än i de Skandinaviska tungomålen, är vål i Tyskan antalet af ord, som ljuda lika med de Engelska. Om detta språks förvantskap med Engelskan påminnes man dock genom många exempel, af hvilka här följande få rum:

Eng. *aloud*, Tysk. *laut*; *as*, T. *als*; *beard*, T. *Bart*; *beer*, T. *Bier*; *to beseem*, T. *geziemen*; *bet*, T. *Wette*; *bossom*, T. *Busen*; *brood*, T. *Brut*; *butter*, T. *Butter* (Lat. *butyrum*); *by*, T. *bey*; *to crow*, T. *krähen*; *earnest*, T. *Ernst*; *elbow*, T. *Elbogen*; *fire*, T. *Feuer*; *flax*, T. *Flachs*; *flea*, T. *Floh*; *fox*, T. *Fuchs*; *frog*, T. *Frosch*; *frolick*, T. *frölich*; *gush*, T. *Guss* (Regenguss); *halter*, T. *Halfter*; *to heed*, T. *hüten*; *herring*, T. *Häring*; *idel* (Angels. *idel*), T. *eitel*; *to lade*, T. *laden*; *to laugh*, T. *lachen*; *loud*, T. *laut*; *to make*, T. *machen*; *mill*, T. *Mühle* (Lat. *mola*); *mumnering*, *mummerey*, T. *Mummerey*; *nasty* (oren), T. *nass*; *needle*, T. *Nadel*; *on*, T. *an*; *or*, T. *oder*; *oven*, T. *Ofen*; *raven* (Angels. *hresn*), T. *Rabe*; *to raff*, T. *raffen*; *reed*, T. *Ried*; *riddle*, T. *Räthsel*; *right* (höger), T. *recht*; *ripe*, T. *reif*; *rod*, T. *Ruthe*; *to rue* (v.), T. *Reue* (s.); *shade*, T. *Schatte*; *she*, T. *sie*; *to shear*, T. *sheeren*; *soft*, T. *sanft*; *stick*, T. *Stock*; *swath*, T. *Schwaden*; *this*, T. *dieser*; *through*, T. *durch*; *to*, T. *zu*; *twig*, T. *Zweig*; *weald* (Angels. *veald*); T. *Wald*; *to wash*, T. *waschen*; *wasp*, T. *Wespe* (Lat. *vespa*, Fr. *guépe*); *when*, T. *wenn*; *while*, T. *Weile*; *wife*, T. *Weib*; *wish*, T. *Wunsh*; *wound*, T. *Wunde*; *yello*, T. *gelb*.

Som dessutom en stor mängd ord äro gemensamma för de Góthiska språken i allmänhet, så finner man naturligtvis äfven i Engelskan sådana, som till uttal eller orthografi svärfva emellan Svenskan och Tyskan. Exempel härpå äro: *Bitter*, Sv. och T. *bitter*; *to drink*, Sv. *dric-ka*, T. *trinken*; *to lick*, Sv. *slicka*, T. *lecken*; *raw*, Sv. *rå*, T. *roh*; *rust*, Sv. och T. *Rost*; *saddle*, Sv. *sadel*, T. *Sattel*; *sail*, Sv. och T. *Segel*; *sharp*, Sv. *skarp*, T. *scharf*; *shield*, Sv. sköld,

sköld, T. *Schild*; *side*, Sv. *sida*, T. *Seite*; *stool*, Sv. *stol*, T. *Stuhl*; *swarm*, Sv. *svärm*, T. *Schwarm*; *warm*, Sv. *varm*, T. *warm*; *weak*, Sv. *vek*, T. *weich*; *wide*, Sv. *vid*, T. *weit*; *wink*, Sv. *vink*, T. *Wink*; *winter*, Sv. *vinter*, T. *Winter*; o. fl. d.

En del till samma stam hörande Eng. ord likna mer Svenskan, andra åter Tyskan. Af förra slaget äro: *Cat*, *room*, *silk*, *silver*, *to sit*, *to smelt*, *storm*, *to swear*, *to swim*, *tear*, *thunder*, *weapon* m. fl. Till sednare slaget höra: *axe*, *to besmear*, *fish*, *flesh*, *fresh*, *hen*, *keel*, *shoe*, *to sink*, *smith*, *summer*, *sunshine*, *thousand*, *to wax*, *wise*, *word*, *year*, *yoak*, *young*, *youth* o. fl. a.

Platt-Tyskan och Holländskan kunde anses för ett slags medlare mellan Tyskan och Engelskan, i anseende till vissa hvåsannde Tyska ljuds öfvergång i dessa språk till andra mindre hvåsannde, som återfinnas i Engelskan. Så utbytas de Tyska kons. *s* och *z* till *t*; t. ex. *was*, *gross*, *Wasser*, *Pl. T. wat*, *H. groot*, *water*, *E. what*, *great*, *water*; *bezeichnen*, *H. beteeken*, *E. to betoken*. Likaledes öfvergår *f* till *p*, såsom i *auf*, *H. op*, *E. up* o. s. v. Men i andra fall återfår Engelskan merendels Tyskans sibilerande ljud, och blifver, såsom den, ett verkeligt konsonantspråk *).

Uti

*) Dä Ast (§. 115.) yrkar, att konsonantrikhet är de nordiska språkens karakter, och att allt för mycket hopade vokaler, vittnande om sinnlig tränad (*sinnliche Auflösung*) och veklighet, utgör karakteren hos de söderländska språken, har han ej träffat sanningen, sådan den i verkligheten uppenbarar sig. Det rätta förhållandet är nemligen, att i några, liksom i

Uti Mösogöthiskan och de andra döda Germaniska språken finnas väl ock flere ord gemensamma

södra delarne af Europa öfverhufvud talas vokalspråk; och af dessa står Finskan, kanske det mest vokalrika tungomål på jorden, starkt kontrasteradt emot det språk, som talas af grannfolket, Ryssarne. Att Finskan, ehuru ett nordiskt tungomål, har större öfvervigt af vokaler, än sjelfva Italienskan, är utom tvifvel. Ty ehuru uti det sistnämnda språket orden oftare, än i Finskan, slutas på vokaler; så öger deremot Finskan tre a fyra vokaler mer än Italienskan, och af diftonger ett ojemförligt större antal. Finska vokalljuden äro vanligen jemväl mera uthållande i samma stafvelse, och när de äro korta, följas ofta, enligt den genuina Finskans fordran, af en ny vokal i annan stafvelse, utan att någon mellanstucken konsonant hälver en sådan hiatus. Dessutom undgår det ej uppmärksamheten, att uti Italienskan två a tre konsonanter kunna börja en stafvelse; att der finnes det sibilerande ljudet *sch* uttryckt med *sc* framför *e* och *i*, ljuden *tj* och *dj* tecknade framför samma vokaler, det förra med *c*, och det sednare med *g*, samt *nj*, uttryckt, såsom i Fransyskan, med *gn*; hvilket allt ej är fallet i Finskan. De Skandinaviska språken åter äro icke mycket mera sibilerande, än Italienskan. Åtminstone har ibland dem Svenskan större omvexling af vokaler, än något af tungomålen i södra Europa.

Men ifrån öster till vester af denna verldsdel löper en sträcka af land, der sibilerande tungomål herrska. Genom Slavonska stamspråkets utgrening till den konsonantrika Ryskan och Pålskan, och genom dessas inflytande jemväl på grannspråket Tyskan, synes äfven detta språk hafva fått många hvasljud. I Neder-Sachsen och Westphalen blir Tyskan redan mindre sibilerande, emedan, enligt Betty Gleim (Ausführl. Darstellung der Gramm. der Deutschen Spr. Bremen 1815. ss. 30, 31.), *sp* och *st* i dessa trakter uttålas som *sp* och *st* i Fr. orden *splendeur*, *stérile*, och icke såsom *schp*

ma med åtskilliga af dem, som förekomma i Engelskan: men som dessa ord ingått i sistnämnda språk förnåmligast genom Angelsaxiskan och Isländskan, uppehåller jag mig ej vid dem, utan öfvergår till det andra elementet för Engelska språkets daning, nemligen det söderländska.

Såsom bekant är, hade Romarne, under den tid deras kraft yttrade sig i lysande bragder, gjort sig till Herrar öfver främmande folkslag, som de kallade barbarer. När sedan deras ofantliga rike begynte att sjunka till vanmakt i moraliskt

och *sch*t. I Platt-Tyskan försvinna hvåsljuden ännu mer, då äfven de Tyska *schw* och *ch* der förbytas till *sw* och *k*. Holländskan kan nästan hellre kallas ett vokalspråk. Men på andra sidan om Kanalen, vid Europas yttersta gräns i vester återkomma på Britanniens ö hopade konsonantljud uti Engelska språket. Dess sibilerande beskaffenhet röjes väl icke så mycket af de konsonanter, hvilka äro tecknade för ögat, som af själfva uttalet. Ty utom det att långt *u* låses *ju*, samt *j* alltid, och *g* framför *e*, *i*, *y* höras såsom *dj*, hvilka ljud i förening med föregående konsonanter blifva än mera hväsande; uttalas ändelserna *vicious*, *teous* (t. ex. i *precious*, *piteous*) *schus*, slutformen *xious* (t. ex. i *noxious*) *kschus*, samt ändelseformerna *sion* och *tion*, *cian* och *sian*, *ciate* och *tiate*, *cial* och *tial* (t. ex. i *evasion*, *nation*, *Grecian*, *Russian*, *emaciate*, *satiate*, *superficial*, *martial*) nästan som *schn*, *schen*, *schät*, och *schel*. Denna benägenhet till skyndsamhet i uttalet, som äfven Svenskar röja, då de sammandraga Lat. och Fr. stafvelserna *tia*, *tio*, *tie* ej blott i ord, som blifvit intagna i deras eget språk, utan ock stundom i de verkligt Latinska orden *gratia*, *natio*, *patiens*, medan Tyskarne och Danskarne utsäga hvar stafvelse för sig uti de jemväl hos dem införda *Grazie*, *Nation* och *Patient*, är hos Engelsmännen vanlig, och gör deras språk ganska sibilerande.

liskt och politiskt afseende, blef den Romerska storheten åter styckad af samma barbarer, hvilkas frihet och rikedom förut hade varit derföre uppförd. De forna inkråktarnes länder, inrättningar, lagar, vettenskapliga kultur, allt blef ett rof för de folk, som i sin ordning byggde sin sjelfständighet och sitt bestånd på den fordom stolta nationens undergång. Sjelfva Romerska språket plundrades, och delades emellan dessa folk, hvilka använde det hvar och ett efter sina språk-organer och sin upplysning. Så bildades af detta tungomåls fragmenter nya språk, än i dag talade af södra Europas nationer. De folkslag, som öfversvämmade Italien, Spanien och Portugal, bemäktigade sig, så till sägandes, Latinska språket helt och hållet. De förändrade blott ordens ändelser, försummade de nominala böjningarna, och tillade, för att utmärka kasus och komparationsgrader, artiklar och prepositioner, af hvilka de förre i moderspråket varit alldeles okända, och de sednare, i anseende till dess omvexlande slutformer, ofta umbärliga. Nästan på samma sätt förhåller det sig med det språk, som Frankerna skapade i Gallien; ehuru Fransyskan synes hafva inblandat flere främmande elementer uti de Latinska ordens förråd. Engelskan deremot är i grunden ett nordiskt tungomål. Det har endast riktat sig med byte ifrån Latinen; och äfven detta byte har förut merendels blifvit omgjutet af Fransoserna. Eng. artiklarne *a*, *an* och *the*, äfvensom komparations-orden *more*, *most* äro gemensamma för de Germaniska språken i allmänhet. Prepositionerna, t. ex. *of*, *to*, *for*, *by*, *with*, *in*, *into*, *within*, *without*, *over*, *under*, m. fl. äro, likasom de flesta konjunktioner, äfven af Gøthiskt ursprung. På samma sätt förhåller det sig med pronominerna, samt de auxiliära och irreguliera ver-

verberna, hvilka med få undantag höra till det nordiska elementet i Engelska språket *). Deremot äro en stor mängd prefixer (præpositiones inseparabiles) Latinska och Grekiska, och hafva mest i förening med ord af sådant utsprung i språket influtit. De största bidrag, som Latinen lemnat Engelskan, äro dock af nominer, verber och adverbier. Men som sagdt är, hafva de Latinska orden merendels först i Frankrike blifvit ombildade innan de ingått i Engelskan; hvarföre det är ganska svårt, att i särskilda fall der skilja ett Latinskt ord ifrån ett Fransyskt **). Och som Grekiska

*) Annat är förhållandet med tungomålen i södra Europa. För att få indef. art. till sina nominer, hafva så väl Italienarna och Fransosen, som Spanjoren och Portugisarna betjenat sig af Lat. adj. *unus, una, unum*. De två förstnämnda folk hafva till def. art. för maskulinet delat sin emellan Lat. pron. *ille*, så att Italienarna säga t. ex. *il cielo*, och Fransosen *le ciel*. Begge hafva med Spanjoren till def. art. för feminina nominer afskilt sista stafvelsen *la* ifrån femininet af samma pronomen (*illa*); men Portugisen nyttjar endast sista bokstafven *a*. Spanjoren har till def. art. för maskulinet förändrat första stafvelsen af *ille* till *el*, och Portugisen tagit sista bokst. *o* af Ablativen *illo* till samma behof. Likaså hafva nämnde nationer genom stympning och omgjutning af Latinska pronominer fått sådana för sina egna språk. Deras præpositioner, konjunktioner, jemte auxiliära och irreguliera verber, äro äfven till större delen ifrån Latinen.

**) "Of many words it is difficult to say, whether they were immediately received from the Latin or the French, since, at the time when we had dominions in France, we had Latin service in our churches. It is, however, my opinion, that the French generally supplied us, for we have few Latin words among the terms of domestick use, which are not

kiska ord isymmerhet till konst-termer blifvit införlifvade äfven med Franska tungomålet, hafva Engelsmännen också för större delen af sådana att tacka Fransyskan. Utom de ord, som till sitt ursprung äro Latin och Grekiska, innehåller Fransyskan flere, härledda ifrån Galliens urgamla tungomål Celtiskan, och flere af Góthisk upprinnelse, hvilka medelst oftanämnda språk blifvit inrymda i Engelskan. Men utan afseende på dessas nordiska härkomst, vill jag framställa exempel af de Latinska, Grekiska och Franskt bildade orden i allmänhet uti följande förteckning:

Eng. *to abandon*, Fr. *abandonner*; *to abhor*, Fr. *abhorrer*, Lat. *abhorrere*; *abject*, L. *abjectus*; *to abridge*, Fr. *abréger*; *to abscond*, L. *abscondere* (*se*); *address* Fr. *adresse*; *to adhere*, Fr. *adhérer*, L. *adhærere*; *to agree*, Fr. *agrée*; *to amuse*, Fr. *amuser*; *to animadvert*, L. *animadvertere*; *anomaly*, Fr. (af Gr.) *anomalie*; *anonymous*, Fr. (af Gr.) *anonyme*; *anxious*, L. *anxius*; *approach*, Fr. *approche*; *bar*, Fr. *barre*; *battle*, Fr. *bataille*; *beef*, Fr. *boeuf*; *bream*, Fr. *brème*; *bullet*, Fr. *boulet*; *to cajole*, Fr. *cajoler*; *callous*, Fr. *calleux*, L. *callosus*; *calm*, Fr. *calme*; *capable*, Fr. *capable*, L. *capax*; *caprice*, Fr. *caprice*; *catastrophe*, Fr. (af Gr.) *catastrophe*; *cause*, Fr. *cause*, L. *causa*; *cautious*, L. *cautus*; *to cherish*, Fr. *chérir*; *choice*, Fr. *choix*; *danger*, Fr. *danger*; *debt*, Fr. *dette*, L. *debitum*; *to defend*, Fr. *défendre*, L. *defendere*; *to defy*, Fr. *défier*; *diversity*, Fr. *diversité*, L. *diversitas*; *eager*, Fr. *aigre*,

French: but many French, which are very remote from Latin." Dr Johnson's Dictionary of the Engl. Language; Preface p. X.

aigre, L. *acer*; *eagle*, Fr. *aigle*, L. *aquila*;
ease, Fr. *aise*; *to elect*, L. *eligere*; *to emu-*
late, L. *amulari*; *fancy*, Fr. *fantaisie*, L. (af
 Gr.) *phantasia*; *flagrant*, Fr. *flagrant*, L. *fla-*
grans; *to garnish*, Fr. *garnir*; *glorify*, Fr. *glo-*
rifier; *to guide*, Fr. *guider*; *to harass*, Fr. *ha-*
rasser; *herb*, Fr. *herbe*, L. *herba*; *hierarch*,
 Fr. (af Gr.) *hiérarchie*; *horologe*, Fr. *horloge*,
 L. *horologium*; *hypocrisy*, (Fr. af Gr.) *hypocri-*
sie; *idea*, Fr. *idée*, L. *idea*; *jealous*, Fr. *ja-*
loux; *illicit*, Fr. *illicite*, L. *illicitus*; *image*,
 Fr. *image*, L. *imago*; *imbellish*, Fr. *embellir*;
languid, L. *languidus*; *laudable*, L. *laudabi-*
lis; *lesson*, Fr. *léçon*, L. *lectio*; *to maculate*,
 Fr. *maculer*, L. *maculare*; *to maintain*, Fr.
maintenir; *to mock*, Fr. *moquer*; *to mount*,
 Fr. *monter*; *mutable*, L. *mutabilis*; *native*, Fr.
natif, L. *nativus*; *nebulous*, Fr. *nébuleux*, L.
nebulosus; *nide*, Fr. *nid*, L. *nidus*; *noble*, Fr.
noble, L. *nobilis*; *nudity*, Fr. *nudité*, L. *nudi-*
tas; *nymph*, Fr. (af Gr.) *nymphe*; *to oblige*,
 Fr. *obliger*, L. *obligare*; *ocean*, Fr. *océan*, L.
oceanus; *odious*, Fr. *odieux*, L. *odiosus*; *to of-*
fend, Fr. *offenser*, L. *offendere*; *omelet*, Fr.
omelette; *to opine*, Fr. *opiner*, L. *opinari*; *or-*
inary, Fr. *ordinaire*, L. *ordinarius*; *overture*,
 Fr. *ouverture*, L. *apertura*; *pacification*, Fr.
pacification, L. *pacificatio*; *pearch*, Fr. *per-*
che, L. *perca*; *pious*, Fr. *pieux*, L. *pious*; *to*
plead, Fr. *plaider*; *poor*, Fr. *pauvre*, L. *pau-*
per; *to pray*, Fr. *prier*, L. *precari*; *to prepare*,
 Fr. *préparer*, L. *præparare*; *to purge*, Fr. *pur-*
ger, L. *purgare*; *pye*, Fr. *pie*, L. *pica*; *to qua-*
lify, Fr. *qualifier*; *to query*, Fr. *querir*, L. *quæ-*
rere; *quiet*, Fr. *quiet* (fôrâldr.), L. *quietus*; *ran-*
cour, Fr. *rancune*, L. *rancor*; *to reduce*, Fr.
réduire, L. *reducere*; *rheum*, Fr. (af Gr.) *rho-*
me; *rigor*, Fr. *rigueur*, L. *rigor*; *rout*, Fr. *dé-*
G
rou-

route; *rule*, Fr. *règle*, L. *regula*; *sage*, Fr. *sage*, L. *sapiens*; *scepter*, Fr. *sceptre*, L. (af Gr.) *sceptrum*; *to search*, Fr. *chercher*; *silent*, L. *silens*; *to solve*, L. *solvere*; *spice*, Fr. *épice*; *squire*, Fr. *ecuyer*, L. *equestris*; *statue*, Fr. *statue*, L. *statua*; *sure*, Fr. *sûr*, L. *securus*; *tainture*, Fr. *teinture*, L. *tinctura*; *tent*, Fr. *tente*; *tomb*, Fr. *tombe*, L. *tumulus*; *tortoise*, Fr. *lortue*; *treason*; Fr. *trahison*, L. *traditio*; *to turn*, Fr. *tourner*; *type*, Fr. (af Gr.) *type*; *umbrage*, Fr. *ombrage*, L. *umbra*; *utible*, Fr. *utile*, L. *utilis*; *to vary*, Fr. *varier*, L. *variare*; *to vend*, Fr. *vendre*, L. *vendere*; *vice*, Fr. *vice*, L. *vitium*; *void*, Fr. *vide*; *zeal*, Fr. (af Gr.) *zèle*.

Att Engelskan ökat sitt förråd jemvål ifrån Italienskan och Spanskan, har förut blifvit nåmdt. Af Italiensk och Spansk härkomst, eller åtminstone med en dessa språk egen ändelseform äro följande Engelska ord:

Banditto, pl. *banditti*, It. *bandito*, stråtröfvare; *barricado*, It. *baricata*, Sp. *barricada*, förskansning; *bastinado*, It. *bastonata*, Sp. *bastonada*, prygel; *bravado*, It. *bravasso* el. *bravaccio*, Sp. *bravata*, storskrytare; *cargo*, It. *carico* el. *carica*, Sp. *cargo*, skeppslast; *desperado*, It. *disperato*, Sp. *desesperado*, våghals; *granado*, It. *granato*, Sp. *granado*, granat; *manifesto*, It. *manifesto*, påbud; *negro*, It. *negro*, neger, morian; *nuncio*, It. *nunzio*, påfveligt sändebud; *portico*, It. *portico*, portik; *punctilio*, It. *punctiglio*, spitsfundighet; *ridotto*, It. *ridotto*, bal; *to scare*, It. *scorare*, skrämma; *seignor*, It. *signore*, herre; *stiletto*, It. *stiletto*, dolk; *stoccado*, It. *stoccata* (af It. *stocco*, värja), Sp. *estocado*, värjstöt.

I den föregående af här sist införda ordlistor kan ses, huru mångt Latinskt ord först blifvit Fransyskt och sedan Engelskt. Så t. ex. har ifrån Lat. ordet *adhærere* slutbokstaiven *e* först af Fransmännen blifvit bortlemmadt i skrift, och jemväl det föregående *r* uti tal; hvarefter Engelsmännen utslutit det andra *e* från uttalet, enligt hvilket äfven *æ* uti ordets rot (af Fransmännen förändradt till *e*), såsom långt, öfvergått till ljud af *i*; och hela ordet utsåges nu *adhir*. Likaledes hafva Fransmännen af Lat. *pauper* gjort *pauvre*; hvarpå Engländarne från detta ord utslutit *v* och *e*, samt med teckning af *oo* i stället för *au* först utsagt det pår (såsom det ännu af somliga låses), tills detta ord slutligen fått samma ljud som *puur* i det Finska *puuro*. *Vitium* har öfvergått i Fransyskan till *vice*, hvaraf Engländarne behållit teckningen, medan de förändrat uttalet till *våjs*. Andra Eng. ord, såsom *rancour*, *vigor*, synas dock mera omedelbarligen härleda sig ifrån Latinen; men ofta är det allenast skrif-sättet som förblifvit Latinskt, då uttalet är lika skildt ifrån moderspråket, som de motsvarande Fr. ordens. Så förhåller det sig t. ex. med ordet *pious*. Då första stafvelsen deraf höres påj, och i den sednare eit medelljud af Sv. kort *ö* och kort *u*, är detta ord visst icke mera likt Lat. *pius*, än Fr. *pieux*.

För öfrigt, och ehuru Engelskan, såsom ofvanföre är förklaradt, icke likt de nyare tungomålen i Söder, uppväxt ur den Latinska modrens sköte; har hon genom denna moder och dess döttrar till den grad riktat sig, att det söderländska elementet nu utgör den största och bå-

sta del af hennes massa *). Vål hafva åfven andra Góthiska tungomål begagnat friheten att med söderländska språk-materialier öka sitt förråd. Men hos dem få de införda Latinska eller Fransyska orden icke så lätt ett fosterländskt utseende, utan stå merendels såsom främmande trupper i de skriftställares tjänst, hvilka påkallat dem. Ja, de blifva tidtals förälskedade, och deras inträde bestrides alltid af mån, hvilka med förtrytelse se den brokiga blandningen af inhemska och utländska språk-elementer trängas om hvarandra i samma land, med samma språk och samma politiska författning. Dessa tungomål hafva således ej vunnit särdeles större omfång genom främlingarnas svaga och ovaraktiga biträde. Engelskan deremot, som bragt de Latinska språkfragmenterna under sin evärdeliga besittning, har derjemte liksom förmålt dem med de inhemska språkdelarna till närmaste enhet. Ty icke allenast stå der tvenne ord af nordisk och söderländsk härkomst fredligt tillsamman i en enda fras, såsom: *good offices, mortal wound, cordial-hearted, to consume away*; utan de sammansmälta ock till ett enda ord, såsom *cauliflower* (af Sv. *kål* och Lat. *flos*), blomkål; *priethee* (af Fr. *prier* och Eng. *thee*), jag ber dig, käre; *to partake* (af Fr. *part* och Isl. *taka*), deltaga. Denna frihet vid Eng. ordens bildning röjer sig förnämligast i afseende på prefixer och ändelseformer. Man ser nemligen öfverallt en nordisk prefix stå framför ord af Latinsk eller Fransk härkomst, åfvensom en Latinsk prefix, ehuru mera sällan, fåstes vid Góthiska ord. Likaledes kunna slutformerna vara af

*) Jmf. Hume s. 261.

af annat element än orden sjelfva. Härpå vill jag förete några prof.

Prof. be (Tysk. och Sv. *be*): *because, to be-labour.*

Fore (T. *vor*, Sv. *före, för*): *forecited, foreclosure, to foredesign, to forejudge, fore-notice.*

Mis (T. *mis*, Sv. *miss*) (Fr. *mes*): *misacception, to miscite, miscomputation, miscontent, miscreant, misdevotion, misfortune, to misobserve, to misrelate.*

Out (T. *aus*, Sv. *ut*, D. *ud*): *to outact, to outbalance, outpart.*

Over (T. *über*, Sv. *öfver*, D. *over*): *to overact, to overarch, to overboil, to overcharge, overvalue, to overvote.*

Un (T. *un*, Sv. *o*, D. *u*): *unaccurat, unactive, unadmired, unaffected, unallied, uncertain, uncultivate, undefined, undeformed.*

Under (T. *unter*, Sv. *under*): *to underact, underpart, underproportioned, underservant*
O. S. V.

Prof. ac (Lat. och Fr. *ac*): *to acknowledge.*

Al (Lat. och Fr. *al* (af *ad*): *to allot, to allow, to allure.*

Dis (Lat. *dis*, Fr. *des*): *to disallow, to disbud, to disburden, disedged, to disembitter, disembodied, to dishorn, to dislike, to distrust* m. fl.

Em och *im* (Lat. *im*, Fr. *em* och *im*): *to* *embank*, *to* *embolden*, *to* *embow*, *to* *empale*, *to* *imbody*, *to* *impawn*.

En (Fr. *en*): *to* *enliven*, *to* *enring*, *to* *enripen*, *to* *enroot*, *to* *enseam*, *to* *enshield*, *to* *entwine* *).

Re (Lat. och Fr. *re*): *to* *reward* (Lat. *re* och Sv. *värde*).

Af Göthiska ändelseformer, som hängas efter ord af söderländsk härkomst, förtjena isynnerhet att anföras: *ful* (T. *voll*, Angels. och Sv. *full*, D. *fuld*, Isl. *fullr*) samt *less* (T. *los*, Angels. *leás*, Sv. och D. *lös*, Isl. *laus*). T. *ex. beatiful*, *careful*, *disgraceful*, *doleful*, *painful*, *pitiful*, och *careless*, *causeless*, *painless*, *pitiless*, *vewless*.

Med ord af nordisk härkomst förenas stundom slutformerna *able* (Lat. *abilis*, Fr. *able*), som utmärker förmåga, möjlighet, t. ex. *drinkable*, *eatable*, *endable*, *mistakable*; *al* ***) och *ical* (Lat. *alis*, *icalis*, Fr. *al*, *ical*), som lemna begrepp om egenskap, såsom *bridal*, *whimsical*; samt *icle* och *let* (Lat. *iculus*, Fr. *icle* och *let*), hvilka antyda förminskning, t. ex. *icicle*, *gullet*, *hatchet*, *rillet*, *ringlet*. Dock äro dessa fall mera sällsynta.

Det bör icke heller lemmas utan uppmärksamhet, huru alla Europeiska språk, jemte många

*) *In*, oförändradt, är gemensamt för de Göthiska och Latinska språken.

**) Dock kan ändelsen *al* äfven jämföras med Isl. *all* i svikall bedräglig, m. fl.

ga Asiatiska, i vissa delar hafva någon förvänt-
 skap; en omständighet, som kraftigt vittnar om
 folkslagens gemensamma upprinnelse. Den stora
 språkforskaren Ihre ådagalägger öfverensstämme-
 len emellan Grekiskan och Gøthiska tungomå-
 len *), äfvensom emellan Latinen och Gøthi-
 skan **). Han utmärker sålunda de berörings-
 punkter Söderns och Nordens språkelementer, så
 stridiga de än vid första påseendet synas, hafva
 sinemellan. Flere andra, t. ex. Neikter ***), visa

*) Dissert. de Harmoria Linguæ Græcæ & Suio-Gothicæ; Ups. 1770.

**) Dissert. de Harm. Linguæ Lat. & Suio-Goth. P. I. II. Ups. 1771.

***) Se hans förut åberopade Dissert. P. I & sequ. -- Den märkeliga likhet i ljud, som namnen på menni-
 skans åtskilliga kroppsdelar, på de närmaste slägtskaps-
 band, och i synnerhet nummertalen förete i så många
 Asiatiska och Europeiska tungomål, är ett talande
 bevis för folkslagens fordnä gemenskap. Ifrån Neik-
 ters Dissert. (pars III pp. 20, 21.) må anföras blott
 numrorna 2 och 3. De heta på Indost. *do*, *tin*;
 Pers. *du*, *si*; Sanskr. *due*, *trini* (*treja*); Guzur. *bi*
 (Lat. *bis*), *trin*; Maratt. *doni*, *tini*, Kymr. *duo*,
tri, Ers. *do*, *thre*; Pol. *duo*, *trzy*; Rysk. *dua*, *tri*;
 Lett. *du*, *trins*; Mösog. *tuos*, *thrins*; Isl. *tueir*
 (*tveir*), *thri* (*þrír*), FornGrek. *duo*, *treis*; NyGrek.
dias, *tris*; Maced. *doci*, *tri*; Angels. *twegen* (*tvē-*
gen), *thry* (*þry*); Lat. *duo*, *tres*; It. *due*, *tre*; Fr.
deux, *trois*; Sp. *dos*, *tres*; Port. *dois* (*dous*), *tres*;
 Sic. *dui*, *tres*. Ett förvånande exempel på nämde
 likhet finnes ock i ordet *namn*. Det heter på San-
 skrit *nama* och *nomo*; på några Indiska språk öm-
 sona *nam*, *namadheiam*, *naman*, *nawé*, *nanam* och
namam. (Se Svea 2. Håft. ss. 20, 34, 35, 36.);
 på Grekiska *ονομα*, Lat. *nomen*, It. *nome*, Sp. *nom-*
bre, Port. *nome*, Fr. *nom*, Mösog. *namo*, Angels.
nama, Tysk. *Nahme*, Eng. *name* (l. *näm*), Isl. *nafn*,
 Dansk. *Navn*, Sv. *namn*, Finsk. *nimi*.

den skyldskap, som röjes äfven emellan de öfriga språken i Europa, och forskarne af Indiens fornhåfder *) uppsöka i Sanskrit och Persiskan roten till många ord och böjningar i Europas döda och lefvande tungomål; hvarigenom de vilja bevisa, att dessa alla utgått ifrån ett gemensamt stamspråk i Asien, ehuru de sedermera likt syskon, som utflyttat ifrån fädernehuset, och spriddt sig till främmande orter, antagit så olika karakter, att endast forskaren igenkänner de ursprungliga dragen. Att således äfven i Engelskan finnas spår till denna frändskap med Sanskrit och Persiskan, kan icke förundra någon, som vet huru den utgrenat sig ifrån de öfriga Europeiska tungomålen **). Ja, det hånder, att ord, hvilka så väl uti de nordiska språken i allmänhet, som uti de söderländska, till form och ljud aflågsnat sig ifrån Sanskrit eller Persiskan, närma sig till dem åter i Engelskan; på samma sätt som efter flere generationer i någon familj en man framstår, hvilken liknar mera, än hans syskon och fränder i tredje och fjärde led tillbaka, den första stamfadren. Så t. ex. är Eng. ordet *brow*, panna, ögonbryn, mera likt Sanskrit *Bhruwo*, än Tysk. (Augen)*braune*. *Daughter* och *star* heta på Pers. *daughter* och *star*; det sednare ordet är jemväl i Bengal. *star*, men har i Grek. och Lat. förändrats

*) T. ex. Johnes, Bopp och Fr. Schlegel. -- Jmf. Svea; om Hinduernas Fornhåfder af W. F. Palmblad s. 1. och följ.

**) Exempel härpå äro: Eng. *band*, Sanskr. *bande*; *brother*, S. *brader*, Pers. *beradar*; *dark*, S. *tareki* (Isl. *döckr*, Angels. *deorc*); *father*, P. *pader*; *knee*, S. *genu*; *mother*, S. *mada*, P. *mader*; *man*, S. *man*; *mind*, S. *men* (Lat. *mens*); *sweet*, S. *swad* (Lat. *suavis*); *widow*, S. *vidhava*; *you*, S. *yuum*.

drats till *αστρον*, *astrum* samt i Angels. till *steorra*, Tysk. *Sterne*, Plattf. *stere*, Sv. *stjerna*. *Love* (Möso. *liuba*, Tysk. *Liebe*) svarar emot Sanskr. *loab*, begär; *door* (Möso. *daur*, Tysk. *Thüre*) emot Sanskr. *dura*, öppning; *out* (Tysk. *aus*) emot Sanskr. *out*; samt *no*, Scotsk. *na* (på Lat. *non*, Angels. *ne* Holl. *niet*, Tysk. *nicht*) emot Sanskr. *no*, *na*. Dock måste det medgifvas, att denna likhet mycket beror af skriftsättet, och den noggrannhet hvarmed språkforskare afteckna och trycka hvarandras uppgifter.

Emellertid, då ordens härledning både i de Gøthiska och Latinska dialekterna är långväga, derigenom att begge dessa grenar utgått ifrån Asiatiske stamspråk, och då de dessutom hafva så många föreningspunkter; blir det ofta i Engelskan svårt att säga, till hvilkendera grenen ett ord rätteligen hörer *). Derom öfvertygas man redan af några få exempel:

Eng. *sir* härledes någonstädes **) ifrån Lat. *senior* (äldre) genom It. *signore*, Fr. *seigneur*, *sieur* och *sire*. En annan derivation, kanske säkrare, göres ifrån Möso. *sihur* (herre), svarande mot Isl. *sär*, *syr*, *sir* ***). Man vill ock tro

*) Svårigheten vid etymologisk bestämning af Lat. och Gøth. ord erkänner ock Ihre (åberop. Dissert. p. 28.), då han yttrar sig: — — "unde magnus etiam vocum numerus, de quibus difficile est judicatu, utrum Odini nepotibus illas debeant Romuli, an vice versa."

**) Om jag icke bedrar mig, uti Läsning i Blandade Ämnen.

***) Enligt Hickes och Serenius. Se den sistnämndes Engl. and Swed. Dictionary ordet *Sir*.

tro *), att så väl det Fr. *sire*, som Eng. *sir* har sin rot i Sanskr. *schira* (förste). — *To dure* kan härledas ifrån Lat. *durare* (Fr. *durer*), eller ifrån Sv. prov. ord. *dura* (Tysk. *dauern*, Sanskr. *dura*); *close*, tåt, från Lat. *clausus*, eller från Isl. och Sv. *klase*; *chest*, från Lat. *cista*, eller från Sv. kista (Celt. *kest*, Tysk. *kasten*, Pers. *kasti*); *aunt*, faster, moster, från Lat. *amita*, eller från Fr. tante (Sansk. *dandu*, frände); *to mingle*, blanda, från Lat. *mingere* eller Angels. *gemengan* (Tysk. *mengen*, Sv. *mänga*); *it*, det, från Lat. *id*, eller från Mösog. *ita* och Angels. *hit*, jemfördt med neutr. böjningen *hitt* af Isl. pron. *hin* (den, det), som till def. art. med bortlemnande af *h* fästes vid subst. (t. ex. *sveinn-inn*, *dygd-in*, *bord-it*); *to issue* (v. a. och n.) från Isl. *ysa*, *yta* (utdrifva) **), eller kanske rättare från It. verb. neutr. *uscire* (Lat. *exire*) gå ut, hvilket, äfvensom It. subst. *uscio* (Eng. *issue*, utpång), är till ljudet mera likt Eng. verb. *to issue* (lås *issju*).

Då nu i Engelska språkets sammansättning ingå så olika ingredienser, så följa med ordens särskilda derivationer äfven många skilda betydelser. Nödvändigheten att känna ordens sanna ursprung, röjer sig således isynnerhet vid bestämmandet af deras bemärkelser. Det händer nemligen, att ord med olika teckning och ljud, hvilka från främmande tungomål blifvit i Engelskan upptagna, der förena sig till ett enda, som utan skillnad i orthografi och uttal behåller de utländska ordens olika halt. Sådant inträffar någon gång äfven i andra språk, såsom i Svenskan, der

t. ex.

*) Svea; s. 21.

**) Detta är Serenii derivation. Se dess Dict. ordet *issue*.

t. ex. *mask*, härledt ifrån *maskur*, betyder vermes, och ifrån Fr. *masque*, bemärker persona; samt *flor* ömsom svarar; mot Fr. *gaze* och Lat. *flos*. Men i intet tungomål torde denna företeelse vara vanligare, än i Engelskan.

Ex. Eng. *arm* (Sv. *arm*), *brachium*, och *arm* (Lat. *arma*), vapen; *bark* (Sv. *bark*), *cortex*, och *bark* (Fr. *barque*), fartyg; *to bark* (af Sv. *bark*), barka, och *to bark* (af Göth. *barki*, strupe), skålla; *to bound* (af Eng. subst. *bound*, gråns), inskränka, och *to bound* (Fr. *bondir*), hoppa; *ear* (Isl. *eyra*), öra, och *ear* (Tysk. *Achre*) ax; *file* (Sv. *fil*), lima, och *file* (Fr. *file*), rad, led af soldater; deraf *to file*, fila, och uppställa i rad; *grave* (Sv. *graf*), fossa, och *grave* (Lat. *gravis*), allvarsam; *host* (Germ. *hostis*, af håst enl. Wachter), krigshår, *host* (Lat. *hospes*), vård, *host* (Lat. *hostia*), offer, oblat, och *host* (Scotsk.) hosta; *march* (Lat. M. *Martius*), Mars-månad, och *march* (Fr. *marche*), tåg; *mould* (Isl. *mold*, Möso. *mulda*), mull, *mould* (Fr. *moule*), gjutform, och *mould* (Lat. *mucor*) mögel; *pile* (Sv. *pil*), *salix*, *pile* (Fr. *pile*), hop, *pile* (Lat. *pilum*), pik, och *pile* (Lat. *pilus*), hår; *pole* (Sv. *påle*), och *pole* (Lat. *polus*), pol; *rock* (Sv. (spinn)rock), och *rock* (Fr. *roc*, *roche*), klippa; runnel (af Eng. *to run*), rånnil, och *runnel* (Isl. *runnur*), småskog; *seal* (Sv. *skål*), *phoca*, och *seal* (Lat. *sigillum*), sigill.

Såsom af några ibland de anförda exemplen synes, hafva jemväl särskilda ord, som ifrån samma språk, eller ifrån tvenne nära beslägtade öfvergått i Engelskan, der smultit ihop till ett enda. Till ytterligare bevis härpå tjena följande:

Eng

Eng. *crevice*? (Fr. *écrevisse*), kräfta, och *crevice* (Fr. *crevasse*), remma; *to fly* *) (Angels. *fleón*, T. *fliehen*), fly, och *to fly* (Angels. *fleógan*, T. *fliegen*), flyga; *to lie* (Angels. *liegan*, T. *liegen*), ligga, och *to lie* (Angels. *liógan*, T. *lügen*), ljuga; *light* (Tysk. *leicht*), lätt, och *light* (Tysk. *licht*), ljus; *mass* (Lat. *massa*), klump, och *mass* (Lat. *missa*), messa; *to mew* (Isl. *miava*), jama, och *to mew* (af Isl. *miove*, trångsel), inspärta; *to pop (in)* (Isl. *pompa*), slinka in, och *to pop (out)* (Isl. *boppa*), låta undfalla sig; *to rally* (Fr. *railler*), skämta, och *to rally* (Fr. *rallier*), återförena; *to sound* (Fr. *sonder*, Allem. *sondan*), pejla djupet, och *to sound* (Fr. *sonner*, Lat. *sonare*), ljuda.

Stundom skilja sig dock de ifrån särskilta tungomål härledda Eng. ord af olika betydelse i skriftsättet, ehuru deras uttal är enahanda; äfvensom vissa ord, hvilka stå i förvantskap med två eller flera andra i samma främmande språk, för ögat äro lika. T. ex. Eng. *air* (Fr. *air*), luft, *heir* (Lat. *hæres*), arving, och *ere* (Tysk. *cher*), förrån; *assent* (Lat. *assensus*), bifall, och *ascent* (Lat. *ascensus*), uppgång; *bow* (T. *Bogen*), båge, och *beau* (Fr. *beau*), sprått; *canon* (Fr. *canon*) kanon, och *canon* (Lat. *canon*), regel; *duel* (Fr. *duel*), envig, och *dewel* (Sv. *juvel*), gemma; *fur* (Fr. *fourrure*), pelsverk, och *fir* (Sv. *furu*), pinus; grisly (Sv. gråslig), atrox, och *gristly* (af Angels. *gristle*, brusk), bruskaktig; *hare* (Sv. *hare*), lepus, och *hair* (Sv. *hår*), crinis; *ile* (af Fr. *aller*, gå), gång i en kyrka, och *isle* (Lat. *insula*), ö; *to loose*
Mö-

*) Dock skrifves detta ord, när det betyder fly; äfven *flee*.

(Mösoğ. lansan, Isl. leysa), lossa; och *to lose* (Mösoğ. liusan), förlora; *miner* (Fr. mineur), grufkarl, och *minor* (Lat. minor), minderårig person; *night* (T. Nacht), natt, och *knight* (T. Knecht), riddare; *ore* (Isl. eyr), malm, och *oar* (Sv. åre), remus; *plum* (Sv. plommon), prunum, och *plumb* (Lat. plumbum), blylod; *rain* (Sv. regn), pluvium, och *rein* (Fr. rène), tòm; *sun* (T. Sonne), sol, och *son* (Sv. son), filius; *toe* (Sv. tå), digitus pedis, och *tow* (Sv. tåga), håckladt lin; *vale* (Lat. vallis), dal, och *veil* (Fr. voile), slöja; *wether* (Sv. vådur), vervex, och *weather* (Sv. våder), ær *).

Emedlertid är nu den mångfaldiga härledningen till stor del orsaken, hvarföre de Eng. orden i allmänhet kunna på så många vis öfversättas. Deras betydelser bero icke blott af tankens öfvergång ifrån det sinnliga till det öfversinnliga medelst en viss likhet som frapperar; utan ordens bemärkelser äro i Engelskan oftare, än i flere andra tungomål, hvarandra rakt motsatta, eller hafva åtminstone intet i afseende på begreppet gemensamt. Slår man upp i Deléns Eng. och Sv. Lexikon t. ex. ordet *Rack*, ser man dervid utsatta följande bemärkelser: Sträckbänk, pinbänk; hvad verktyg som helst att spänna något; spinnrock, slända; sky, drifmoln; nedra delen af en fårhals, anrättad till mat; halster; ståndare för ett stekspett; håck att lägga foder i; hylle; stege; klådhångare; vagnsstege; gallerverk; lunk, smått traf; rack eller arrack; husgeråd; spårhmd. (Skepp.) Bogspröts vulningsblock.

På

*) Om ord af olika skriftsätt med lika uttal se vidare Mobergs Lårobok i Engelska Spåket. 3:dje Uppl. Stockh. 1816 s. 54 och följ.

På andra sidan uppkommer, genom de många språkens bidrag till Engelskans sammansättning, ett rikt förråd af ord, hvilka äro synonyma, eller åtminstone under olika modifikationer uttrycka samma begrepp. Den som aldrig så litet låser Engelska, frapperas öfverallt af en sådan företelse. Till exempel må här anföras: Eng. *head* (Isl. háð), *top* (Sv. topp), *point*, *summit* (Fr. point, sommet), *peak* (Sp. pico), betyda höjd, spets; *road*, *tread* (Isl. riodr, tröð), *way* (Sv. väg), *path* (T. Pfad), *route* (Fr. route), *track* (It. traccia, Goth. track), väg, stig; *jape* (Isl. geip), *jest* (T. Scherz, It. scherzo), *raillery* (Fr. raillerie), *joke* (Lat. jocus), skämt; *tarn* (Isl. tiaurn), *moor*, *moss*, *swamp* (Sv. myra, mosse, sump), *marsh* (Mö-sog. marisauv, Fr. marais), *fen* (Angels. fenn, af Mö-sog. fani, gytta), *morass* (T. Morast), *bog* (utan uppgifven deriv.), kärr, moras; *gear* (af Isl. geir, tygstycke), *garb* (FornSv. gerfr), *weed* (Angels. voed, Isl. vad, Sv. vadmal), *wear* (af Isl. ver, inslag, el. af *to wear*, Angels. vérian, håra), *garment* (Isl. garm), *dress* (af Kymr. trusio, pryda) *clothes* (af Celt. clyd, vårmningsmedel, Sv. kläder), *apparel*, *habit*, *habilliments* (Fr. appareil, habit, habillement), *vestiments* (Lat. vestimenta, Fr. vêtemens), *raiment*, *suit* (utan säker origin), kläder, klådedragt; *to jumble* (likt Norsk. gumbe, gröt), *to blend* (Sv. blanda), *to meddle* (Fr. mêler), *to mash* (Tysk. mischen, Lat. miscere), *to mingle* (Lat. mingere, Sv. många), *to mix* (af Lat. part. mixtus), blanda; *to ransack*, *to plunder* (Sv. ransaka, plundra), *to ravage*, *to pillage* (Fr. ravager, piller), *to sack* (Sp. sacar, utdraga, främtaga), plundra, sköfla.

Isymmerhet finner man en viss parallelism emellan det nordiska och det söderländska elementet nästan öfver hela språket, hvilket sålunda till sitt ordförråd svarar emot tvenne tungomål. T. ex. *storm, tempest; bed, couch; ship, vessel; fleet, navy; witness, testimony; hard difficult; heartly, cordial; to spread, to extend; to swallow, to gorge; to weaken, to debilitate* o. s. v.

Eller ock märkes ett öfverflöd af synonymer i ettdera elementet. T. ex. *fun, game, play, sport, lek; dirty, nasty, not clean, slovently, sluttish, smutsig; eller: theology, divinity, theologi; force, compulsion, constraint, restraint, restriction, tvång; debate, dispute, contention, contest, controversy, expostulation, tvist; to allay, to ease, to alleviate, to assuage, to mitigate, lågg till af nord. elem. to soften* (likt Isl. sefa, Tysk. besänftigen), mildra, stilla, o. s. v. *).

Till slut torde den anmärkning ej vara öfverflödig, att Engelskan, som af så många främmande språk gjort sig, om det uttrycket tillåtes, förrådshus, till hvilka den vid behof, eller för större bekvämlighet tagit sin tillflykt, icke har den lätthet, som Svenskan, och ån mindre, som Tyskan, att medelst sammansättning af flere inhemska ord dana nya. De Engelska orden äro derföre icke långa. Tvertom hafva en stor del af

*) Erinras, att vid bestämmandet af origin för den Gøthiska delen af Eng. orden i allmänhet, i denna afhandling ofta Serenius har blifvit följd, och att sådana ord, som hafva motsvarande med lika ljud i Söderns tungomål, om de ock icke härstamma från Latinen, här vanligen blifvit räknade till det söderländska elementet af Eng. språket.

af dem, genom sammandragning eller afnötning ifrån början och slutet *), med tiden öfvergått till sådan korthet, att hos poeterna stundom flere vers efter hvarandra förekomma, som äro fyllda af enstafviga ord **). Såsom bevis må anföras följande strof af Thomas Moore:

*Go then, if she whose shade thou art,
No more will let thee soothe my pain --
Yet tell her, it has cost this heart
Some pangs, to give thee back again!*

der blott det sista ordet *again* är tvåstafvigt.

Som dessutom äfven af de stafvelser och bokstäfver, hvilka i skrift äro tecknade för ögat, en del vid uttalet icke höras; då t. ex. *boatswain*, *cockswain*, *Glocester*, *huswife*, *man-midwife*, *Rotherhith*, *towards* läsas ungefär bossen, coxen, Gloster, hussiff, manmiddiff, Redriff, tårds; har sådant gifvit Tegnér, i poemet Språken, anledning till följande qvicka skämt öfver Engelskan:

Språk för de stammande gjort, hvart ord är ett embryon hos dig;

En hälft stöter du fram, en hälft sväljer du ner.

Allt i ditt fädernesland med ängmachiner bedrifves;

Käre! skaffa dig snart en för din tunga också.

*) *Spittal* (af hospital), *dropsy* (af hydropisie), *gipsy* (af Egyptian), och *story* (historia, genom Angels. stor) äro exempel på ord, som förlo rat begynnelsen. De flesta har Engelskan dock sammandragna, eller i slutet förkortade, såsom af de ofvanföre intagna ordlistor finnes.

**) Huru namn genom en sådan förkortning blifva nästan oigenkänneliga, visa följande prof: *Ben* (Benjamin), *Kit* (Christopher), *Ned* (Edward), *Joe* (Joseph), *Nick* (Nicholas), *Samy* (Samuel), *Will*, *Bill* (William), *Nan* (Anna), *Bell* (Arabella), *Conny* (Constance), *Doll* (Dorothy), *Nelly* (Eleanor), *Betty* (Elizabeth), *Fanny* (Frances, Fransiska), *Jane*, *Joan* (Jenny, Johanna), *Kate*, *Katy* (Catharine), *Becky*, *Beck* (Rebecca) o. s. v.

Rättelser:

S. 2	Not. rad. 7	och 8 står:	<i>ab-road</i>	läs:	<i>a-bröad</i>
- 4	-	- 25	-	-	vidare
- -	Not.	- 4	- MDCC.	-	MDCCC,
- 8	-	- 6	- cau	-	can
- 15	Not.	- 10	- språken	-	språken
- 16	-	- 6	- A. <i>åht</i> ;	-	A. <i>åht</i> , något;
- 17	-	- 4	- <i>eóv</i> ,	-	<i>eóv</i> , I, er.
- 20	-	- 19	- <i>yong</i>	-	<i>young</i>
- 22	Not.	- 12	- få	-	sa
- 24	-	- 4 och 5	- förstnämnda	-	Isländska
- -	Not.	- 1	- uppgiftera	-	uppgifterna
- 26	-	- 30	-	-	naturligtvis
- 27	Not.	- 6	- den	-	den
- 31	-	- 5	- utsprung	-	ursprung
- 35	-	- 5	- bortlemnadt	-	bortlemnad
- 36	-	- 28	- bidning	-	bildning
- 38	-	- 19	- utmåker	-	utmärker
- -	-	- 27	- lemmas	-	lemnas
- 39	Not.	- 1	- Harmonia	-	Harmonia
- 42	-	- 10	- <i>mingere</i>	-	<i>miscere</i>
- -	-	- 20	- pång	-	gång
- 43	-	- 2	- mes	-	mis
- -	-	- 3	- svarar;	-	svarar
- 44	-	- 2	- remma;	-	remna;
- 45	-	- 8	- pluvium,	-	pluvia,
- -	-	- 17	- sätas.	-	sättas
- -	-	- 32	- spårhund.	-	spårhund.
- -	Not.	- 2	- Spåket.	-	Språket.
- 46	-	- 7	- retelse.	-	reteelse.
- -	-	- 32	- Lat. <i>mingere</i> ,	-	utgår

